

YRKESKADE

ARBEIDSULYKKEBEGREPET

EN GJENNOMGANG AV PRAKSIS

Kandidatnummer: 656

Veileder: Trygve Bergsåker

Leveringsfrist: 26.november 2007 klokken 12:00

Til sammen 14.590 ord

08.07.2008

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>3</u>
<u>2</u>	<u>RETTLIGE UTGANGSPUNKT</u>	<u>5</u>
2.1	Yrkesskedeforsikringslovens bestemmelser	5
2.1.1	Yrkesskedeforsikringslovens § 10	5
2.1.2	Yrkesskedeforsikringslovens § 11	6
2.1.2.1	Yrkesskedeforsikringslovens § 11, første ledd litra a	7
2.1.2.2	Yrkesskedeforsikringslovens § 11, første ledd litra b	7
2.1.2.3	Yrkesskedeforsikringslovens § 11, første ledd litra c	8
2.2	Forholdet til folketrygdeloven § 13 - 3, annet ledd	8
2.3	Folketrygdeloven § 13 - 3	9
2.4	Definisjonen kodifiserer tidligere praksis	10
2.5	Betydningen av Trygderettens praksis	10
2.6	Det markerte ulykkesmoment	10
2.6.1	Folketrygdelovens § 13 - 3, annet ledd første setning	10
2.7	Det avdempede ulykkesmoment	11
2.7.1	Folketrygdelovens § 13 - 3, annet ledd andre setning	11
2.8	Oppsummering - nærmere om "uventet tilleggsmoment"	12
<u>3</u>	<u>DET NÆRMERE INNHOLDET I DET AVDEMPEDE ULYKKESMOMENT</u>	<u>13</u>
3.1	"Skygge-kjennelsen"	13
3.2	Avgrensing mot skader som ligger innenfor rammen av normal	

arbeidsprestasjon	15
3.2.1 Utgangspunkt	15
3.2.2 Skader som følge av belastninger som ligger innenfor rammen av normale arbeidsoppgaver	15
3.2.3 Skader som følge av belastninger som ligger i ytterkant av normale arbeidsoppgaver	23
3.2.4 Oppsummering	25
3.3 Særlig om løfteskader	26
3.3.1 Utgangspunkt	26
3.3.2 Løft av pasienter	27
3.3.3 Løft av spesielt tunge gjenstander	31
3.4 Forhold, momenter og avveiningsmarkører som vektlegges i praksis	32
3.4.1 Gjenstandens tyngde/uventet vekt	32
3.4.2 Arbeid i ugunstige/forkjærte stillinger	32
3.4.3 Nært faregrensen/risikofylte arbeidsforhold	37
3.4.4 Utenfor normale arbeidsoppgaver	38
3.4.5 Tids- og arbeidspress	40
3.4.6 Tvungne arbeidssituasjoner	42
3.4.7 Særlig ung og uerfaren	46
3.4.8 Skadens art	48
3.5 "Palle-kjennelsen"	50
3.6 Oppsummering	51
<u>4 GRENSEN MOT BELASTNINGLIDELSER</u>	<u>51</u>
<u>5 DANSK RETT</u>	<u>52</u>
<u>6 KONKLUSJON</u>	<u>53</u>
<u>7 LITTERATURLISTE</u>	<u>55</u>

1 Innledning

Hva ligger i begrepet yrkesskade? Med yrkesskade forstås skade forårsaket av arbeidsulykke skadelidte blir påført i arbeid på arbeidsplassen i arbeidstiden, jf Lov om yrkesskadeforsikring av 16.juni 1989 nr 65 § 10, jf § 11.

Hva er det så som anses om arbeidsulykke? Gjengs oppfatning blant befolkningen, samt etter en naturlig språklig forståelse, forstås arbeidsulykke med hendelser som skjer mens man er på jobb som medfører skade.

Spørsmålet er dermed om alle skader en pådrar seg mens man er på jobb er forårsaket av en arbeidsulykke under yrkesskadeforsikringsloven? Hvis ikke, hva anses så som arbeidsulykke i lovens forstand, og hva faller utenfor?

Personer som i dag skader seg mens man er på jobb kan etter dagens regelverk ha rett til ytelser og erstatning fra to ulike ordninger. Folketrygden og yrkesskadeforsikringen er til sammen ment å gi den skadelidte full kompensasjon i forbindelse med yrkesskader.

Folketrygden gir en rekke yrkesskadefordeler, mens yrkesskadeforsikringsloven pålegger arbeidsgiverne å tegne en forsikring for yrkesskade til fordel for sine ansatte. Det har de siste årene blitt stilt en del spørsmål knyttet til disse to ordningene, blant annet hvor hensiktsmessig det er med et slikt system.

I juni 2001 oppnevnte Regjeringen Stoltenberg 1 et yrkesskadeutvalg som fikk mandat til å vurdere någjeldende regelverk, organiseringen og saksbehandlingen på området. Forslagene til endring ble lagt frem i NOU 2004 : 3 Arbeidsforsikring. I forslaget som ble fremmet, byttes dagens ordning ut til fordel for en mer frittstående og uavhengig arbeidsskadeenhet som skal avgjøre spørsmålet om erstatning etter yrkesskadedekningen.

Høringsnotatet vedrørende forslaget ble sendt ut fra Arbeids- og Inkluderingsdepartementet 24.mai d.å. med frist for tilbakemelding 1.oktober s.å¹.

Jeg vil i den avhandlingen forsøke å gi en fremstilling av begrepet arbeidsulykke under yrkesskedeforsikringsloven, jf Lov om folketrygd av 28.februar 1997 nr 19 § 13-3, annet ledd, herunder hva som kreves i praksis for at en hendelse skal kunne anses som en arbeidsulykke. Det er på det rene at begrepet arbeidsulykke er den samme i begge lovene. Praksisen jeg dermed vil ta for meg i denne avhandlingen finnes dermed hovedsaklig i avgjørelser avsagt av Trygderetten, samt fra lagmannsretten og delvis Høyesterett. Avhandlingen avgrenses for øvrig mot utvist uaktsom atferd fra skadelidte.

¹ Pressemelding nr 58 av 24.mai 2007

2 Rettslige utgangspunkt

2.1 Yrkesskadeforsikringslovens bestemmelser

2.1.1 Yrkesskadeforsikringslovens § 10

”Yrkesskadeforsikringen skal, med de unntak som følger av § 11, dekke skader og sykdommer som arbeidstakere påføres i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.”

Bestemmelsen, sammenholdt med ysforsl. § 11, tar for seg hvilke skader eller sykdommer som er dekningsmessig under loven. Bestemmelsen fastsetter videre de ytre grensene for tidsrom og situasjonen da arbeidstakeren er yrkesskadeforsikret. Hvilke krav som stilles til årsak og skade er nærmere spesifisert i § 11.

Skadelidte har dermed et rettskrav på erstatning mot forsikringsgiveren for skader eller sykdommer som faller inn under lovens dekningsområde.

Med ordet ”unntak” menes presisering av årsak og skade som ysforsl. § 11 inneholder, og som til dels innsnevrer den ytre ramme for dekningsområde som er fastsatt i bestemmelsen.

Har skadelidte blitt påført en erstatningsmessig skade som følge av en arbeidsulykke, har vedkommende krav på ”full erstatning” etter ysforsl. § 3 første ledd. Utmålingen skjer etter skl kapittel 3 ”så langt ikke annet er bestemt i eller i medhold av denne lov”, jf § 13 første ledd. Når det gjelder postene menerstatning og tap i fremtidig erverv foreligger det standardiserte utmålingsregler, jf § 13 annet ledd.

Det stilles krav til tidspunktet da den aktuelle årsaksfaktoren ble påført skadelidte. Hendelsen eller påvirkningen må skje mens skadelidte er ”i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden”, for at vedkommende skal kunne ha krav etter loven. Uttrykket er videre det samme som i ftrl 1997 § 13-6, og skal forstås på samme måte, jf Ot.prp nr 44 (1988-89) s.89.

Det stilles krav til vedkommende har startet i arbeidet. Videre vil de fleste arbeidssteder ha et geografisk avgrenset område dersom det er et stasjonært arbeidssted skadelidte arbeider ved.

Daglig transport mellom hjemmet og arbeidsplassen er ikke dekket under loven, med mindre det skjer i regi av arbeidsgiver eller er av en slik art at den medfører vesentlig økning i risiko for skade, jf Rt 2000 s.220 og Rt 2000 s.1028. Skadelidte var i begge sakene på vei til jobb i bil som var nødvendig for arbeidet.

Høyesterett kom i begge ovennevnte saker til at vedkommende ikke var dekket av ysforsl, jf § 10.

2.1.2 Yrkesskadeforsikringslovens § 11

”Yrkesskadeforsikringen skal dekke

- a) *skade og sykdom forårsaket av arbeidsulykke (yrkesskade),*
- b) *skade og sykdom som i medhold av folketrygdeloven § 13-4 er likestilt med yrkesskade.*
- c) *annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.*

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal anses forårsaket i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.

Ved vurderingen av om en skade eller sykdom gir rett til dekning, skal det ses bort fra arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen, hvis ikke den særlige mottakeligheten må anses som den helt overveiende årsak.”

2.1.2.1 Yrkesskedeforsikringslovens § 11, første ledd litra a

”Yrkesskedeforsikringen skal dekke

a) skade og sykdom forårsaket av arbeidsulykke (yrkesskade),...”

”Skade og sykdom” defineres her som skade som medfører et økonomisk tap, jf ysforsl § 2. Det legges videre til grunn de samme kravene til årsakssammenheng og bevisbyrde under yrkesskedeforsikringsloven som etter skadeerstatningsloven.

Det følger av Ot.prp. nr 44 (1988-89) s.89 at ordlyden ”arbeidsulykke” i bestemmelsen er den samme som i ftrl 1997 § 13-3, og også skal forstås på samme måte. Dette innebærer at Trygderettspraksis er veiledende for tolkningen av begrepet. Begrepet ”arbeid” referer seg til den situasjonen skadelidte må være i for å være dekket under yrkesskedeforsikringsloven. Betegnelsen ”ulykke” bygger i utgangspunktet på tre kjennetegn; en ytre påkjenning eller belastning utenfor rammen av normal arbeidsprestasjon, samt at det videre må ha inntrådt noe uventet eller uforutsett.

2.1.2.2 Yrkesskedeforsikringslovens § 11, første ledd litra b

”Yrkesskedeforsikringen skal dekke...

b) skade og sykdom som i medhold av folketrygdeloven § 13-4 er likestilt med yrkesskade...”

Litra b ble justert i 1997 ved folketrygdeloven og gjør yrkessykdommer godkjent etter regelverket under ftrl § 13-4 også gjeldende for yrkesskedeforsikring.

Sykdom som følge av forgiftning må være påført skadelidte mens han er i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, jf § 10. For å styrke arbeidstakerens vern på dette punktet, har lovgiver tilført i annet ledd en regel om omvendt bevisbyrde.

2.1.2.3 Yrkesskedeforsikringslovens § 11, første ledd litra c

”Yrkesskedeforsikringen skal dekke

c) annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser...”

Bestemmelsen bærer preg av å være en sikkerhetsventil som skal fange opp tilfeller det er rimelig å godkjenne som yrkessykdom, men som faller utenfor de skarpere avgrensede bestemmelsene i forskriften gitt med hjemmel i ftrl 1967 § 11-4. Et eksempel der bestemmelsen kan beynntes er ved lidelser i øvre luftveier som følge av støvpåvirkning, da det i forskriften er avgrenset mot lungelidelser.

Rekkevidden av bestemmelsen er uavklart. Ordlyden er meget vidt formulert og det stilles ikke begrensninger utover krav til årsakssammenheng med skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.

2.2 Forholdet til folketrygdeloven § 13-3, annet ledd

Folketrygdelovens bestemmelser om hvilke skader og sykdommer som er yrkesskadedekket var likt formulert som bestemmelsene i ysforsl § 11 da yrkesskedeforsikringsloven ble innført, jf dagjeldende ftrl § 11-4 nummer 1. Et unntak fra dette er ”sikkerhetsventilen” i ysforsl § 11, første ledd litra c vedrørende dekning for følger av skadelidte stoffer eller arbeidsprosesser, som kun er inntatt i yrkesskedeforsikringsloven.

I dagens ftrl § 13-3 er ordlyden noe endret i forhold til ftrl av 1966 § 11-1 nummer 4. Imidlertid var det ikke tilsiktet en realitetsendring. Den endrede ordlyden kodifiserte tidligere praksis som hadde nedfelt seg ved fortolkningen av de gamle bestemmelsene².

² Jf Gulating lagmannsretts dom av 14.september 1999, LG-1998-01465

Yrkesskade- og yrkessykdomsbegrepet skal dermed forstås på samme måte i yrkesskadeforsikringsloven og folketrygdeloven, jf spesialmotivene til ysforsl § 11 i Ot.prp nr 44 (1988-89) s 89. Konsekvensen av dette er følgelig at Trygderettens omfattende praksis også er veiledende ved tolkningen av ysforsl bestemmelser. Dette er poengtert på samme sted i lovforarbeidene, jf Ot.prp. nr 44 (1988-89) s 89.

2.3 Folketrygdelovens § 13-3

Kapittel 13 i ftrl av 1997 er en videreføring av blant annet lov om ulykkesforsikring for industriarbeider. Dette da de tidligere ulykkestrygdelovene ble samlet i lov om yrkesskadetrygd i 1958, som igjen ble inkorporert i ftrl av 1966 i 1971.

Ftrl § 13-3 omhandler både fysiske og psykiske skader som følge av arbeidsulykker. Psykiske skader kan for eksempel være at en butikkmedarbeider blir utsatt for ran, eller at en polititjenestemann opplever å se sin partner bli stygt skadet eller drept i tjeneste, og får som følge av dette psykiske plager.

I de tidligere lovene om yrkesskadetrygd og ftrl av 1966 hadde ingen definisjon av begrepet ”arbeidsulykke”. Begrepet har i dag fått sitt innhold gjennom administrativ praksis og kjennelser fra tidligere Ankenemnda for yrkesskadetrygden og Trygdretten, samt fra avgjørelser i de ordinære domstolene.

Hovedregelen for arbeidsulykke er at skadelidte har blitt utsatt for en ulykke i form av en plutselig og ytre hendelse, det såkalte markerte ulykkesmomentet. Men i de tilfellene skadelidte har pådratt seg en skade under en ekstraordinær belastning eller påkjenning som lå utenfor vedkommende arbeids alminnelige ramme, stilles det mindre krav til det uventede ytre moment. Dette omtales i praksis for det avdempede ulykkesmomentet.

Hva som videre ligger i disse to begrepene kommer jeg nærmere tilbake til under punkt 2.6 og 2.7.

2.4 Definisjonen kodifiserer tidligere praksis

I den tidligere lov om ulykkestrygd for industriarbeidere fra 1931, var ytelsen avhengig av at skade var voldt ved ”bedriftsulykke”, jf lovens § 10.

Dette begrepet ble erstattet av ”arbeidsulykke” i yrkesskadetrygdeloven av 1958, jf denne lovs § 10. Det var her neppe tale om noen realitetsendring. Dette fremkommer heller ikke av disse lovenes forarbeider noen nærmere redegjørelse av ulykkesbegrepet.

Begrepets innhold har utviklet seg gjennom praksis over lang tid.

2.5 Betydningen av Trygderettens praksis

Antall rettsavgjørelser om yrkesskadetyelser fra yrkesskadeforsikringsloven og folketrygdeloven er sparsommelig, slik at dommer ikke noen grad er en sentral rettskilde i praksis. Det foreligger derimot en rikholdig Trygderettspraksis på yrkesskadesektoren.

Da Trygderetten derimot ikke er en domstol i egentlig forstand, men et forvaltningsorgan, samt at publiseringen av kjennelsene er begrenset, kan verdien av disse kjennelsene som rettskilde diskuteres. Imidlertid vil Trygdretten som spesialisert avgjørelsesorgan med medisinsk og juridisk sakkyndighet ofte ha et bedre grunnlag for å avgjøre trydesaker enn de ordinære domstolene. Når trygdeforvaltningspraksis er langvarig, omfattende og konsekvent er det uansett på det rene at denne skal tillegges vekt, jf Rt 2000, s 220.

2.6 Det markerte ulykkesmoment

2.6.1 Folketrygdelovens §13-3, annet ledd første setning

”Som arbeidsulykke regnes en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet.”

I vurderingen av om skadelidte har vært utsatt for en arbeidsulykke stilles spørsmålet om vedkommende har vært utsatt for en ytre påkjenning eller belastning i arbeidet som har voldt skade. Kravet til at skaden må være utløst av en ”ytre hending” fantes ikke i lovutvalgets forslag³. Dette ble tilføyd av departementet uten at det ble nærmere kommentert i proposisjonen.

Ved tolkningen av begrepet kan man derimot søke rettledning i beskrivelsen av dekningsdeltet i de alminnelige vilkårene for ulykkesforsikring. På bakgrunn av dette må den skadevoldende hendelsen ha skjedd uventet eller uforutsett for vedkommende. Den må videre ha oppstått med en viss plutselighet slik at det foreligger en ulykkeshendelse med et markert ulykkesmoment. Som eksempel kan nevnes der skadelidte blir påført akutte skader ved bruk av maskiner eller verktøy, så som kutt og avkuttete fingre eller vedkommende blir påført en skade som følge av en fallende gjenstand. Ulykkesmomentet anses også for å være oppfylt der skadelidte faller eller kommer i en forkjært stilling som følge av at taket glipper, om vedkommende glir på glatt gulv eller lignende⁴.

Når det gjelder fallskader er det i de siste årene blitt en mer liberal godkjennelsepraksis der skaden skyldes fall på samme plan uten påviselig ytre påkjenning.

2.7 Det avdemepede ulykkesmoment

2.7.1 Folketrygdelovens §13-3, annet ledd annen setning

”Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.”

³ jf NOU 1990:20 s 5

⁴ Jf Rikstrygdeverkets rundskriv til ftrl § 13-3, annet ledd.

Denne bestemmelsen reflekterer den retts- og trygdepraksis som hadde utviklet seg og sto sentralt før yrkesskadedekningen i 1970 ble innført i ftrl av 1966, og som fortsatt gjelder ved tolkningen av arbeidsulykkebegrepet.

I de tilfellene skadelidte blir påført en skade ved arbeid under ekstraordinær belastning, eller påkjenning som anses for å være utenfor rammen av en normal arbeidsprestasjon i yrket, ligger ulykkesmomentet i den usedvanlige påkjenningen. Det vedkommende var uforberedt på eller ikke kunne unngå. Bestemmelsen bygger på Trygderettens praksis som hadde nedfelt seg ved tolkningen av ftrl 1966 § 11-4 nummer 1⁵.

Under vurderingen av dette tas det i betraktning om arbeidsoperasjonen pågikk under spesielt vanskelige eller risikofylte arbeidsforhold, og om små avvik fra den normale arbeidsrutinen lett kunne medføre skade eller ulykke. Momenter det også tas stilling til under vurderingen er om vedkommende arbeidet under tidspress, var rutinert i sitt arbeid og lignende. Dette er momenter som er aktuell under vurderingen ved løft av urolige eller hjelpeløse pasienter, ved løft av spesielt tunge gjenstander eller ved arbeid under vanskelige forhold nært opp til faregrensen.

Denne utvidelsen at ulykkesbegrepet gjør at det ikke er full parallellitet mellom yrkesskadedekningen og dekningene under ulykkesforsikring. Det må her dermed utvises forsiktighet med å tolke ulykkesbegrepet i yrkesskadebestemmelsene innskrenkende i samsvar med kildematerialet tilknyttet ulykkesforsikring.

Trygdretten har i flere kjennelser tatt utgangspunkt i om det er naturlig å se hendelsen som et utslag av en farerisiko ved utførelsen av arbeidet.

2.8 Oppsummering – nærmere om ”uventet tilleggsmoment”

⁵ Jf Trygderettens kjennelse 71/01090. Det ble her lagt til grunn at en ”arbeidsulykke også foreligger når det kan påvises at skadelidte har vært utsatt for en usedvanlig påkjenning eller belastning som ligger utenfor arbeidets alminnelige ramme, og dette har forårsaket skaden”.

På bakgrunn av rettspraksis, forarbeidene til ysforsl⁶ og Norsk Lovkommentar til ftrl § 13-3⁷ stilles det krav til en faktisk ytre hendelse under både det markerte og det avdempede arbeidsulykkebegrepet.

Ulykkesmomentet i det avdempede arbeidsulykkebegrepet ligger i det skadelidte ikke var forberedt på, eller ikke kunne unngå - den usedvanlige påkjenningen. Hvilke forhold arbeidsoperasjonen blir utført under skal også tas med i vurderingen, og om små avvik fra en normal arbeidsrutine lett kan medføre skade eller ulykke. Disse vurderingene kan være aktuelle ved løft av urolige eller hjelpeløse personer, ved spesielt tunge løft eller ved arbeid under vanskelige forhold nær faregrensen.

3 Det nærmere innholdet i det avdempede ulykkesmomentet

3.1 ”Skygge-kjennelsen”

Den 21. desember 2005 avsa Høyesterett kjennelse⁸ som gjaldt rekkevidden av arbeidsulykkebegrepet i ysforsl § 11, første ledd litra a. Denne kjennelsen er senere kjent som ”Skygge-kjennelsen”.

Saken gjaldt en kneskade skadelidte pådro seg da han i en ubekvem arbeidsstilling, der han måtte bevege se på huk, vred seg unna da han oppfattet det slik at en stålbjelke var i ferd med å treffe ham. I ettertid viste det seg at det ikke hadde vært noen bjelke som kom mot ham.

Under behandlingen av arbeidsulykkebegrepet viste Høyesterett til forarbeider⁹ der det med bakgrunn i Trygderettspraksis var uttalt at den skadelidte som hovedregel må ha vært utsatt for en ytre påkjenning eller belastning som ligger utenfor rammen av den ordinære

⁶ Ot. prp. nr. 44 (1988-89) side 89

⁷ Se note 704

⁸ Rt 2005 s 1757

⁹ NOU 1976:16 Yrkesbetingede helseskader og folketrygden

arbeidsprestasjon, og at ”den skadevoldende hendelse må ha skjedd iverket eller uforutsett og ha oppstått med en viss plutselighet. Det må med andre ord ha foreligget et ulykkesmoment. I samsvar med denne avgrensning vil for eksempel en ”kink” eller forstrekninger oppstått under anstrengende bæring eller ved løft i alminnelighet ikke kunne godkjennes med mindre det er inntruffet noe ulykkesartet eller om det foreligger et belastningspreg som klart ligger utenfor arbeidets normale ramme.”

Høyesterett viste videre til Yrkesskadeforsikringsutvalgets innstilling¹⁰, der det ble fremhevet at det på bakgrunn av Trygdrettspraksis måtte tillegges vesentlig vekt om skadelidte hadde falt, glidd eller snublet, og at en slik uventet eller uforutsett hendelse som intraff plutselig ble godkjent som yrkesskade selv om påkjeningen ikke kunne sies å ligge utenfor arbeidets alminnelige ramme. Det ble vider uttalt i innstillingen at ”spørsmålet om påkjeningen eller balstningen ligger utenfor den alminnelige ramme, blir først og fremst aktuelt når det ikke har skjedd noe markert ulykkesartet, men hvor ulykkesmomentet ligger i det usedvanlige i forhold til den daglige påkjening, for eksempel hvor en arbeidstaker må utføre et løft som er langt tyngre enn hva arbeidsforholdet normalt krever”.

Høyesterett la også til grunn at ftrl § 13-3 er en kodifisering av Trygdrettspraksis, og at uttrykket ”ytre” ikke tilsikter noen realitetsendring i forhold til det Trygdommen tidligere praktiserte. Det ble også understreket at Trygdrettspraksis ikke synes å ha endret seg etter ftrl § 13-3 ble satt i kraft.

I Folketrygdeloven med kommentarer¹¹ er det videre ansett som tilstrekkelig, for å kunne konstantere arbeidsulykke, at det foreligger en ekstraordinær belastning eller påkjening som ligger utenfor rammen av en normal arbeidsprestasjon i yrket, hvor ulykkesmomentet ligger i at skadelidte ikke var forberedt på, eller ikke kunne unngå, den usedvanlige påkjeningen. Videre ble det sagt at ”det tas også i betraktning om arbeidsoperasjonen pågikk under spesielt vanskelige eller risikofylte arbeidsforhold, og om selv små avvik fra

¹⁰ NOU 1988:6

¹¹ Asbjørn Kjønstad, 1998

normal arbeidsrutine lett ville kunne medføre skade eller ulykke. Slike vurderinger kan eksempelvis være aktuelt ved løft av urolige eller hjelpeløse personer, ved spesielt tunge løft eller ved arbeid under vanskelige forhold nær faregrensen.

Høyesterett la til grunn hvor arbeidstaker på grunn av en vanskelig arbeidsstilling, eller av andre grunner, ble utsatt for en ekstraordinær belastning eller påkjenning, skulle det ikke stilles tilleggskrav om en ytre hending. I slike tilfeller ble den vanskelige arbeidssituasjonen, eller det forhold som har medført den ekstraordinære påkjenningen eller belastningen, i seg selv kunne utgjøre tilstrekkelig ulykkesmoment.

På bakgrunn av ovennevnte godkjente Høyesterett følger den aktuelle hendelsen som arbeidsulykke under det avdempede ulykkesmomentet, jf ftrl § 13-3, annet ledd annet punktum.

3.2 Avgrensning mot skader som ligger innenfor rammen av normal arbeidsprestasjon

3.2.1 Utgangspunkt

Konkret tidsbegrensede arbeidsoppgaver som medfører en usedvanlig påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid skal i henhold til ftrl §13-3, annet ledd annet punktum kunne anses som en arbeidsulykke.

Nedenfor vil jeg gjennomgå eksempler fra rettspraksis for hva som anses å ligge innenfor eller i ytterkant av normale arbeidsoppgaver

3.2.2 Skader som følge av belastninger som ligger innenfor rammen av normale arbeidsoppgaver

Den 27.august 1992¹² avsa Trygdretten kjennelse der en 43 år gammel verksmester forstrakk en sene i håndleddet da han skulle løfte en stor hjultrummel til en buss. Under løftet holdt han på å miste bremsetrommelen og tok etter denne da han fikk et kraftig rykk i

¹² TRR-1990-01225

underarmen. Etter hvert fikk han smerter og peritendittforandringer i håndleddet, smertene vedtok i ettertid.

Trygderetten kunne ikke se at det forelå noen momenter som tilsa at skadelidte hadde blitt utsatt for en plutselig og uventet ytre påkjenning, eller belastning. Skadelidte var i stillingen som verkmester rutinert med tanke på alder og urkeskompetanse. Det forelå ingen informasjon som tydet på at han hadde arbeidet under tidspress, eller at arbeidsplassen i seg selv fremsto som risikofull.

På bakgrunn av ovennevnte kunne Trygderetten ikke se at belastningen lå utenfor den alminnelige rammen som verkmester. Hendelsen ble dermed ikke anset som arbeidsulykke i lovens forstand.

Kjennelse av 28.mai 2004¹³ gjaldt en 41 år gammel kjøkkenassistent som pådro seg brokk da han under rengjøring skulle løfte en tung kjøkkenmaskin.

Trygdretten bemerket at det ikke fremkom av sakens dokumenter opplysninger som tydet på at skadelidte var utsatt for en plutselig eller uventet ytre hendelse, samt at løfteet ble foretatt i en meget forkjært eller uvant stilling som igjen medførte at skadelidte ble utsatt for en ekstra belastning utover vanlig arbeid. Det å løfte kjøkkenmaskiner var en del av skadelidtes arbeidsoppgaver innenfor arbeidets alminnelige ramme, og hendelsen måtte dermed anses som en ordinær arbeidsoppgave for en renholder.

Hendelsen ble ikke ansett som arbeidsulykke etter ftrl § 13-3, annet ledd.

28.november 2003¹⁴ ble det avsagt kjennelse i en sak der en 53 år gammel varefremmer hadde pådratt seg skuldersmerter etter å ha fylt en hylle med saftpakker som sto på gulvet. Det var ikke opplyst i meldingen til trygden hvor høy disse hyllene var.

¹³ TRR-2004-00971

¹⁴ TRR-2003-03950

Trygderetten kunne på bakgrunn av redegjørelsen for hendelsesforløpet ikke se at skadelidte var blitt utsatt for en plutselig eller uventet ytre hendelse, eller en konkret tidsbegrenset ytre hendelse som medførte en belastning eller påkjenning som var usedvanlig stor i forhold til det som var normalt for en varefremmer.

Hendelsen ble følgelig ikke ansett for å oppfylle vilkårene om arbeidsulykke i ftrl § 13-3, annet ledd.

I kjennelse av 10.oktober 2003¹⁵ pådro en 34 år gammel platearbeider seg en låsning i kneet da han i forbindelse med demontering av to flenser på et rør, endret stilling ved tyngdeoverføring og reiste seg.

Trygderetten bemerket at selv om det skjedde noe inne i kneet til skadelidte, så kunne ikke dette anses som en plutselig eller uventet ytre hendelse. For å kunne komme inn under denne betegnelsen, måtte kneet ha blitt utsatt for for eksempel et slag eller fall. Retten kunne videre ikke se at det var noe ekstraordinært i den arbeidsoperasjonene skadelidte utførte på tidspunktet for skaden.

Hendelsen ble ikke ansett som arbeidsulykke i henhold til ftrl § 13-3, annet ledd.

I kjennelse avsagt av Trygdretten 19.mars 2004¹⁶ pådro skadelidte seg en skade i albuen da han skulle løfte en pakke fra samlebandet han jobber ved og over i en container.

Trygderetten bemerket at pakkene skadelidte normalt håndterte i sitt arbeid kunne variere i vekt og størrelse. Skadelidte var videre erfaren i sitt arbeid som pakkesorterer. Dette innebar dermed at han hadde god kunnskap om pakkenes variasjon i størrelse og tyngde.

¹⁵ TRR-2003-03768

¹⁶ TRR-2003-04899

Løftet av den aktuelle pakken fra samlebandet og over i containeren var dermed et ledd i en helt normal arbeidsoperasjon.

På bakgrunn av dette kunne retten vanskelig se at det forelå et kvalifisert ulykkesmoment, eller at arbeidsoperasjonen var å anse som en påkjenning eller belastning som lå utenfor arbeidets alminnelige ramme. At pakken var noe tyngre i forhold til størrelse enn de pakkene skadelidte vanligvis håndterte, kunne etter rettens oppfatning ikke være avgjørende. Retten kunne heller ikke se at det forelå andre forhold som kunne underbygge at hendelsen kunne anses som en arbeidsulykke, som for eksempel at skadelidte arbeidet under et spesielt tidspress. Hendelsen ble dermed ikke ansett som arbeidsulykke i henhold til ftrl § 13-3, annet ledd.

I kjennelse av 3.september 2004¹⁷ anførte skadelidte, en 49 år gammel kvinnelig renholder, at hun hadde vært utsatt for en arbeidsulykke da hun, sammen med en kollega, skulle bone et gulv. For å kunne utføre denne jobben måtte de flytte bord og stoler. Under det siste løftet fikk skadelidte en vridning som gjorde at hun ikke kunne fortsette.

Trygderetten anså ikke et kontrollert løft med vridning som en arbeidsulykke. Rydding av gulv ved stabling av stoler måtte anses som en normal arbeidsoppgave for en renholder. Det forelå heller ingen momenter som vekt, tidsaspekt eller andre forhold som medførte at hendelsen kunne karakteriseres som en usedvanlig belastning. Det forhold at arbeidsoppgavene ble mange og ekstra strevsomme før jul med stor slitasje, gav dermed ikke grunnlag for at hendelsen kunne anses som en arbeidsulykke.

Den 10.desember 2004¹⁸ behandlet Trygdretten spørsmålet om arbeidsulykke der skadelidte, som arbeidet som advokat, hadde løftet tre konferansebord etter et møte og fikk som følge av dette ryggsmarter. Da vedkommende som egentlig skulle gjøre dette ikke

¹⁷ TRR-2004-00904

¹⁸ TRR-2004-03272

dukket opp, valgte skadelidte å flytte bordene selv. Vekten av disse ble feilvurdert, og ryggsmertene oppstod etter at skadelidte hadde flyttet flere bord.

Trygdretten bemerket at i en slik type bedrift som skadelidte arbeidet i, var det ikke sjelden at det forekom arrangementer som medfører at de ansatte måtte flytte på skrivebord, bord og stoler og lignende ved konferanser, møter og andre tilstelninger. Når det gjaldt bæring av bord, slik skadelidte gjorde, uten at noe uforutsett skjedde, kunne dette ikke anses å innebære en påkjenning eller belastning som var usedvanlig i forhold til hva som er normalt i en kontorbedrift. Hendelsen lå videre ikke nært opp til de saker hvor Trygderetten har godkjent særlig belastende løft, så som sykepleiere som løfter urolige pasienter, løft under tidspress, løft i forkjært stilling grunnet trange plassforhold og lignende.

Hendelsen ble på bakgrunn av ovennevnte følgelig ikke godkjent som yrkesskade.

I kjennelse av 7.januar 2005¹⁹ fikk en 53 år gammel snekker smerter i korsryggen etter å ha løftet en kompressor ut av en tilhenger. Kompressoren veide 40-45 kg og ble holdt i bryst/mage høyde. Smertene oppstod da skadelidte skulle løfte høyre ben over tilhengerdraget på bilen.

Retten kunne vanskelig se at det å klyve over et tilhengerdrag innebar noe ulykkespreg eller noe plutselig eller ytre påkjenning som lå til grunn for skaden i vedkommendes tilfelle. Dersom hendelsen skulle bli ansett som en arbeidsulykke under det avdempede ulykkesmomentet måtte vedkommende ha blitt utsatt for en påkjenning han ikke var forberedt på eller kunne unngå i sitt arbeid. Skadelidte måtte videre antas å være vant til en del relativ tunge løft i sitt daglige arbeid som snekker.

¹⁹ TRR-2004-05139

I samsvar med praksis i tilsvarende saker, samt på bakgrunn av ovennevnte, fant retten at det ikke forelå grunnlag for godkjenning av ryggplager som yrkessakde i skadelidtes tilfelle.

Den 8.april 2005²⁰ avsa Trygdretten kjennelse der en 34 år gammel rørlegger pådro seg knesmerter under montering av rør. Det ble opplyst at smertene kom som følge av et smell i kneet med påfølgende opphovning.

Trygderetten kunne ikke se at skadelidte hadde blitt utsatt for en markert ulykkeshendelse, men at skaden hadde utviklet seg over en periode på fire uker som en meniskskade som følge av kne- og hukstående arbeid. Retten bemerket videre at den skisserte arbeidsstillingen måtte anses for å ligge innenfor arbeidets alminnelige ramme, og at han dermed ikke ble utsatt for en usedvanlig belastning i forhold til det som var normalt for arbeidet.

På bakgrunn av ovennevnte ble hendelsen ikke ansett som yrkesskade.

Den 3.februar 2006²¹ ble det avsagt kjennelse der en 40 år gammel kjøkkenassistent ved et sykehjem pådro seg smerter i ryggen etter å ha løftet en matkasse fra gulvet og opp på et kjøkkenbord. Under forberedelsen til ankebehandlingen endret skadelidte forklaring til at det hadde kommet en beboer med rulator inn på kjøkkenet mens hun sto med kassen i armene. For å unngå at beoeren skulle snuble i en annen kasse som sto på gulvet, skyvde skadelidte denne bort med foten. Kassens vekt ble opplyst til å være på 10-12 kg.

Trygderetten bemerket at skadelidte selv hadde beskrevet den aktuelle hendelsen temmelig klart i sin første redegjørelse. Denne beskrivelsen burde dermed kunne legges til grunn da den endrede forklaringen vanskelig kunne legges til grunn som et supplement. Skadelidtes

²⁰ TRR-2005-00402

²¹ TRR-2006-00280

første redegjørelse manglet ulykkesmoment, og hendelsen kunne dermed ikke anses som en arbeidsulykke i lovens forstand.

I kjennelse avsagt 28.april 2006²² pådro en 61 år gammel postbetjent seg en albueskade da han skulle plassere en kassett på en vogn. Arbeidet besto i å fordele posten fra containerne til kassetter, for så å plassere disse på en vogn eller tralle. Vekten på de ulike kassettenes var avhengig av innholdet og volumet. Kassettenes tyngde var ca 10,5 kg. Da skadelidte skulle løfte en slik over skulderhøyde pådro han seg en smell i venstre albue.

Trygderetten bemerket at skadelidtes arbeidsoppgaver besto i stor grad av daglige løft og stabling av kassetter av ulik størrelse på en lastebærer. Løfting og stabling ble dermed ansett som vedkommendes ordinære arbeidsoppgave. Spørsmålet retten dermed tok stilling til var om kassettenes vekt var å anse som uventet. Det forelå uenighet mellom skadelidte og hans arbeidsgiver om plassering av kassetter med en slik tyngde i skulderhøyde var å anse for å ligge innenfor normale arbeidsoppgaver eller ikke.

Retten fant det ikke sannsynliggjort at det fant sted noe plutselig eller uventet under løftet. Det ble videre vist til to lagmannsrettsavgjørelser vedrørende tunge løft, henholdsvis dom fra Frostating lagmannsrett av 13.desember 1999²³ og dom fra Borgarting lagmannsrett av 19.april 2002²⁴. I saken fra Frostating lagmannsrett behandlet retten en sak der en trygdefunksjonær pådro ryggskade ved løfting av et skrivebord. Løftet ble av retten ikke ansett å ligge utenfor arbeidets alminnelige ramme hos en kontorfunksjonær. I Borgarting lagmannsrett hadde en renholder pådratt seg et prolaps etter å ha løftet en sekk med returpapir. Retten bemerket at en renholder burde kunne være forberedt på at sekker med avfallspapir kunne ha forskjellig vekt og dermed ta forholdsregler i forhold til dette. Trygderetten fant at aktuelle sak kunne sammenlignes med saksforholdet i de nevnte

²² TRR-2006-00453

²³ LF-1999-464

²⁴ LB-2001-1935

avgjørelsene fra lagmannsretten, og fant videre at kassettenes vekt alene ikke kunne anses som en arbeidsulykke i ftrl forstand.

På bakgrunn av ovennevnte stadfestet Trygderetten trygdens avgjørelse.

I dom av 20.mars 2003²⁵ behandlet Hålogaland lagmannsrett spørsmålet om en leder av det frivillige brannkorps hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke i henhold til ftrl § 13-3 annet ledd 2.punktum, da han som følge av å holde brannslangen over tid pådro seg kronisk senebetennelse i begge armene. Skadelidte hadde deltatt i det frivillige brannkorpset siden 1970-tallet, først som ordinært medlem for deretter å bli oppgradert til lokal leder i 1990.

Under slokningsarbeidet sto skadelidte alene med brannslangen i ca 20 minutter for å etablere brannvegg. Slangens trykk var på 6 kilo.

Lagmannsretten bemerket at skadelidte gjennomførte slukningsarbeidet på en normal måte ved å foreta utvendig slukning ved hjelp av brannslange. Det dreide seg således om en vanlig arbeidsoperasjon på et brannsted, hvor det ikke intraff noe ekstraordinært eller uventet i forhold til det oppgaven kunne forutsettes å innebære. Det ble videre orientert fra skadelidte at det ikke var uvanlig at kun en person behandlet brannslangen i startfasen da det er lite beredskap på stedet. Det var følgelig heller ikke uvanlig at brannlederen måtte delta i slokningsarbeidet i startfasen. Det at oppstår brann kunne ikke i seg selv anses som en plutselig eller uventet hendelse, heller ikke for et frivillig brannkorps på et lite sted. Det var derimot til disse situasjonene brannkorpset trenes opp for å kunne håndtere. Skadelidtes lange erfaring tilsa også at han burde vært forberedt på brannslangens trykk.

Lagmannsretten kunne på bakgrunn av dette ikke se at skadelidte hadde vært utsatt for en påkjenning eller ekstraordinær belastning som lå utenfor arbeidets alminnelige ramme som brannleder. Forsikringsselskapet ble således enstemmig frifunnet.

²⁵ LH-2002-911

Frostating lagmannsrett behandlet i dom av 7.oktober 2005²⁶ spørsmålet om en bygningssnekker var blitt utsatt for en arbeidsulykke da han, sammen med en kollega, benyttet en meiselmaskin til å meisle bort betong for å senke en utgangsdør ca 20 cm. Som følge av dette pådro han seg ryggsmarter. Meiselmaskinen tyngde var på ca 5 kg. Skadelidte ble i tingretten tilkjent erstatning under lov om yrkesskade.

Lagmannsretten kunne ikke se at skadelidte hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke i lovens forstand. Han ble bedt om å utføre en arbeidsoperasjon som han ikke tidligere hadde utført, og han påtok seg motvillig dette oppdraget. Under arbeidet måtte han bøye seg ned, og ble vesentlig sittende på kne under utføringen. Til tross for den i utgangspunktet uheldige arbeidsstillingen, sto skadelidte fritt til å ta pauser i arbeidet om belastningen skulle bli for stor. Selve vekten av meiselapparatet ble anslått til å være ca 5 kg, og var dermed litt større enn en stor hjemmedrill. I tillegg ble det vekslet mellom benyttelse av denne og en vinkelsliper i forhold til armeringen. Lagmannsretten kunne på bakgrunn av ovennevnte momenter ikke se at arbeidsoperasjonen innebar spesielt vanskelig eller risikofylte elementer.

Retten kunne videre ikke se at skadelidte hadde blitt utsatt for usedvanlige belastninger sett i forhold til andre arbeidsoppgaver han regelmessig utførte i den samme jobben. På bakgrunn av bevisførselen ble det lagt til grunn at det ikke var uvanlig at snekker i tilsvarende entreprenørfirmaer utførte denne typen oppdrag.

Forsikringsselskapet ble på bakgrunn av ovennevnte følgelig frikjent.

3.2.3 Skade som følge av belastninger som ligger i ytterkant av normale arbeidsoppgaver I kjennelse av 28.oktober 2005²⁷ behandlet Trygdretten spørsmålet om arbeidsulykke der skadelidte, en 44 år gammel instrumentrørlegger som arbeidet off-shore, pådro seg

²⁶ LF-2004-85536

²⁷ TRR-2005-00976

nakkeprolaps under løftet av en bunt instrumentrør. Rørenes lengde var 6 meter og hadde en total vekt på 50-60 kg. Skadelidte var på tidspunktet for hendelsen i ferd med å klargjøre/tilrettelegge for oppstart på riggen. Arbeidet besto i rigging av utstyr som innebar løfting av pappesker med instrumentdeler og løfting av ca 50 stk instrumentrør à 6 meter.

Trygderetten bemerket at det ikke var opplyst at det skjedde noe spesielt under løftet, så som at han falt eller at rørene kom ut av kontroll. Det var kun opplyst at bunten landet tungt på skulderen. Dette kunne etter rettens oppfatning dermed ikke anses som ulykkespreget, men derimot å ligge innenfor det normale ved et løft. Retten viste videre til Trygderettsavgjørelser der ikke ethvert avvik fra normal arbeid kunne anses som tilstrekkelig for at vilkårene i ftrl § 13-3, annet ledd annet punktum kunne anses for oppfylt. Det ble også vist til lagmannsrettavgjørelser lik de som ble vist i kjennelse av 28.april 2006²⁸ under punkt 3.2.2. Det forelå videre ingen opplysninger om noe usedvanlig på arbeidsplassen på det aktuelle tidspunktet for hendelsen.

På bakgrunn av ovennevnte ble trygdens vedtak opprettholdt.

6.januar 2006²⁹ avsa Trygderetten kjennelse der spørsmålet blant annet var om en oversykepleier ved et sykehjem kunne anse for å ha blitt utsatt for en arbeidsulykke da hun skulle bistå en vaktmester med å løfte en sykeseng ut av et rom da dette skulle pusses opp. Sengen var for smal for døren, og den måtte dermed løftes opp og vris. Som følge av dette pådro hun seg ryggmerter.

Trygderetten fant ikke grunnlag for at flytting av tungt inventar kunne anses som usedvanlig for personalet ved et sykehjem, selv om denne arbeidsoppgaven ikke inngikk i de daglige gjøremålene for en oversykepleier. I alle yrker foreligger til tider behov for å

²⁸ Se TRR-2006-00453

²⁹ Se TRR-2005-01979

medvirke til den fysiske organiseringen av arbeidsstedet, jf Trygderettens kjennelse av 7.september 2001³⁰.

Skadelidtes aktuelle løft kunne, på bakgrunn av ovennevnte, dermed ikke anses å for å være en usedvanlig påkjenning eller belastning. Retten fant heller ikke grunnlag for at det under løftet skjedde noe uventet eller plutselig da sengen ble båret ut fra rommet på høykant fordi døren var smal.

Frostating lagmannsrett avsa 13.desember 1999³¹ dom vedrørende spørsmålet om en trygdefunksjonær var blitt utsatt for en arbeidsulykke da han skulle løfte et skrivebord inntil veggen. Vedkommende pådro seg prolaps i ryggen som følge av løftet.

Retten bemerket at det ikke fremkom noe av skademeldingen som tilsa at virksomheten tidligere på høsten i forhold til montering skulle vurderes, men derimot kun selve hendelsen inne på skadelidtes eget kontor. Skadelidte hadde forut for den aktuelle hendelsen, dels alene og dels sammen med trygdesjefen, vært med på å få plassert slike møbler i tilsvarende kontor som hans eget. På bakgrunn av dette burde skadelidte være klar over skriverbordets tyngde, selv med de to tilsatsbordene. Det ble forelagt tegninger av kontoret, og retten kunne ikke se at det var noe videre ved selve kontoret som tvang skadelidte inn i en uheldig arbeidsstilling. Situasjonen var derimot forutsigbar, og det skjedde heller ikke noe uforutsett med møbelet. På bakgrunn av ovennevnte kunne retten ikke se at det hadde forekommet noe ulykkesartet.

Retten kunne videre heller ikke se at selve arbeidsoppgaven, flytting av skrivebord, lå utenfor den naturlige rammen for en kontorfunksjonærs gjøremål. Det at skadelidte frivillig bisto med montering og innsetting av et mindre antall skrivebord i tillegg til sitt eget, stilte ikke saken i noe avgjørende lys. Frostating Lagmannsretten konkluderte dermed med at det ikke forelå noen yrkesskade. Dommen er avsagt enstemmig.

³⁰ TRR-2001-00550

³¹ LF-1999-464

3.2.4 Oppsummering

Ovennevnte praksis er representativt for hvilke krav som stilles i praksis for at en belastning skal kunne anses å falle utenfor rammen av normale arbeidsoppgaver. Det stilles dermed strenge krav for at dette skal anses oppfylt.

3.3 Særlig om løfteskader

3.3.1 Utgangspunkt

Skader som oppstår i forbindelse med løft, bæring og lignende blir alminnelighet ikke godkjent som yrkesskade med mindre det inntreffer noe ulykkesartet, eller at skadelidte blir utsatt for en usedvanlig påkjenning utenfor arbeidets alminnelige ramme.

I de tilfellene små avvik fra den normale arbeidsrutine lett medfører skade eller ulykke foreligger det derimot en mer liberal godkjennelsespraksis idet det stilles mindre krav til ulykkesmomentet, eller det ekstraordinære, for at en hendelse skal kunne godkjennes. Situasjoner der dette særlig har vært praktisert er ved løft av hjelpeløse og/eller urolige personer, løft av spesielt tunge gjenstander, løft eller arbeid i en vanskelig/forkjært stilling hvor arbeidet blir utført under forhold som ligger nær fare- eller skadegrensen.

I disse sakene er det tilstrekkelig med et mindre avvik fra den daglige arbeidssituasjonen før det anses å foreligge ekstraordinære forhold, og den skadevoldende hendelsen må dermed bare inneholde et ganske lite uventet tilleggsmoment for at ulykkesmomentet anses å foreligge.

Trygdretten har i flere kjennelser benyttet begrunnelsen at der arbeidet skjer under ulike grader av risiko for hendelser av ulykkeskarakter, så som arbeid under marginale forhold nær faregrensen, vil små avvik fra den normale arbeidsrutine føre til ulykke. Disse avvikene kan i handlingsøyeblikket virke ubetydelige, og i ettertid være vanskelig å fastslå, men så fremt arbeidet er utført under forhold nær faregrensen bør det, ut i fra en totalvurdering, bedømmes om det er mest nærliggende å godta hendelsen som en arbeidsulykke – hendelse av plutselig eller uventet karakter. Utgangspunktet for

vurderingen er dermed at det er naturlig å se den som er utslag av en farerisiko ved utføringen av arbeidet.

Disse momentene er ofte benyttet i sakene der syke- og hjelpepleiere er involvert.

3.3.2 Løft av pasienter

Den 8.november 2002 avsa Trygdretten kjennelse³² der spørsmålet var om en sykepleier under løft av en pasient fra rullestol og over i seng var utsatt for en arbeidsulykke da hun pådro seg et ryggprolaps med påfølgende rygg smerter.

Trygderetten bemerket at skadelidtes stilling som sykepleier innebar mange tunge løft i forkjærte og vanskelige stillinger som medførte risiko for blant annet ryggskader. Retten kunne ikke se at dette skulle kunne anses som et argument mot å anse den aktuelle hendelsen som en arbeidsulykke. Skadelidte var videre i en tvangssituasjon da løftet fra rullestolen og over i seng måtte gjennomføres raskt før et epileptisk anfall inntraff. De bakenforliggende forhold for dette var at pasienten allerede hadde begynt å få rykninger. Pasienten fikk videre under løftet et plutselig epileptisk anfall. Anfallet kom dermed tidligere enn forventet, og Trygderetten fant på bakgrunn av ovennevnte å anse hendelsen som en arbeidsulykke.

I kjennelse av 7.september 1995³³ pådro en 42 år gammel sykepleier seg rygg smerter da hun, sammen med en kollega, skulle løfte en sengeliggende pasient fra liggende til sittende stilling. Pasienten hadde på forhånd blitt instruert i hvordan han skulle opptre under løftet, men fulgte ikke opp dette da løftet var igangsatt.

Trygdretten bemerket at aktuelle pasient ikke hadde oppført seg slik skadelidte og hennes kollega hadde instruert ham om i forbindelse med løftet idet han hadde kastet seg fremover i motsatt retning idet de var under utføring av løftet. Retten kom frem til at hendelsen var å

³² TRR-2002-01439

³³ TRR-1993-03244

anse som arbeidsulykke da pasienten oppførte seg ekstraordinært under løftet, og skadelidte ble dermed utsatt for en plutselig og uventet ytre påkjenning eller belastning under utøvelsen av arbeidet.

Den 19.november 1998³⁴ ble det avsagt kjennelse i Trygderetten der en hjemmesykepleier hadde pådratt seg ryggskade i forbindelse med at hun hjalp opp en pasient fra gulvet. Pasienten hadde fått et drypp, og skadelidte fant henne hjelpesløs på gulvet med bruddskader i rygg og ben. Skadelidte løftet og dro dermed pasienten fra gulvet da hun var kald og immobil. I forbindelse med dette ble hun påført en ryggskade.

Trygderetten bemerket at skader oppstått ved løft i alminnelighet ikke ble godkjent som yrkesskade hvis det ikke forelå noe markert ulykkesmoment med mindre skadelidte var utsatt for en plutselig eller uventet ekstraordinær påkjenning i arbeidet som også under en normalsituasjon ble utført nær faregrensen eller at situasjonen ellers tilsa at det ble krevd en rask og maksimal innsats fra vedkommendes side for å avverge alvorlige personskade eller store materielle ødeleggelser. Løftet i denne situasjonen ble foretatt da det var nødvendig med rask handling og for så vidt under vanskelige omstendigheter på bakgrunn av pasientens tilstand. Det aktuelle løftet var dermed å anse som en arbeidsulykke.

I kjennelse av 27.august 2004³⁵ behandlet Trygderetten spørsmålet om arbeidsulykke der en psykiatrisk pleier pådro seg en håndleddskade da hun skulle hindre en overvektig pasient fra å falle ut av en drosje under pasienttransport. Pasienten hadde delvis satt seg inn i bilen da hun ytret at hun holdt på å falle og trengte hjelp.

Trygderetten bemerket at rettspraksis på dette området var under utvikling fra et restriktivt til et mer liberalt syn slik at det nå kunne anses som sikker rett at skade oppstått som følge av en pleiers inngrepen for å forhindre en pasients fall i prinsippet skulle godkjennes som yrkesskade. Et fall, eller faren for dette, oppstår alltid uventet, og en pleiers inngripen vil

³⁴ TRR-1997-03067

³⁵ TRR-2004-02910

derfor som regel skje spontant og uten at det er tid til å beskytte egen kropp ved å vurdere det fysiologisk sett mest hensiktsmessige reaksjonsmønster. Retten kunne ikke se at aktuelle sak skilte seg i vesentlig grad fra en rekke fall- eller løftetilfeller der retten tidligere har omgjort det påankede vedtak. Skadelidte ble på bakgrunn av dette gitt medhold.

Den 13.juli 2006 avsa Gulating lagmannsrett dom³⁶ der spørsmålet som ble behandlet var om en spesialsykepleier hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke da hun skulle hjelpe en pasient opp i en bedre sittestilling.

Skadelidte arbeidet som spesialsykepleier ved legevakten da hun skulle hjelpe en pasient som i utgangspunktet hadde en sittende stilling på undersøkelsesbenken, men hadde glidd ned fra denne. Pasienten ba om hjelp til en bedre sittestilling, og da skadelidte hjalp vedkommende med dette pådro hun seg ryggmerter.

Lagmannsretten bemerket at det i aktuelle sak ikke fant sted noen upåregnelig bevegelse fra pasientens side. Saken gjaldt et løft av pasienten for å få denne mer opp i sittestilling på undersøkelsesbenken. Benken var videre stilt opp i skadelidtes arbeidshøyde og pasientens vekt var å anse innenfor det påregnelige. Hennes pusteproblemer var heller ikke alvorlige da det ikke ble tilkalt lege eller hun hadde blitt kjørt direkte til sykehuset, da det var dit akutttilfellene ble brakt direkte.

Når det gjaldt selve løftet la retten til grunn at skadelidte nok hadde oppfattet at pasienten selv ville spenne fra eller lignende, men at hun ikke greide å bidra nevneverdig slik at løftet ble tyngre enn skadelidte hadde vært forberedt på. Etter rettens syn var dette noe skadelidte burde vært forberedt på. Dette da en på legevakter mottar pasienter med ulike sykdommer og av forskjellige alvorlighetsgrader, kunne det dermed ikke i aktuelle sak være

³⁶ LG-2005-168779

upåregnelig å hjelpe en pasient som selv var i stand til å yte bistand av variabel art i forbindelse med et løft.

Sett på bakgrunn av at pasienten i dette tilfellet kun skulle løftes opp slik at hun kom opp i høyere sittestilling på undersøkelsesbenken, samt at løftet skjedde i skadelidtes arbeidshøyde, oppfattet ikke lagmannsretten løftet som upåregnelig. På bakgrunn av ovennevnte ble det ikke ansett å ha intruffet noe ulykkesartet under hendelsen, eller at denne medførte noen påkjenning eller belastning som var usedvanlig i forhold til det som var normalt for arbeid som sykepleier ved legevakten

3.3.3 Løft av spesielt tunge gjenstander

I kjennelse av 22.august 2003³⁷ pådro en 33 år gammel glassmester seg ryggsmarter da han sammen med noen kolleger skulle losse et brannvindu ned fra lastepanet manuelt. Vinduet vekt var 200 kg. Normalt ble dette utført med hjelp av løfteutstyr, men bilen vinduet ble levert av hadde ikke dette.

Trygderetten bemerket at kravet til det avdempede arbeidsulykkebegrepet var en usedvanlig påkjenning eller belastning på grunn av ekstraordinære omstendigheter oppstått ved ”en konkret tidsbegrenset ytre hendeing”. Retten anså skadelidtes situasjon med manuell lossing for å være usedvanlig i forhold til hans ordinære arbeidsoppgaver. Videre var et tungt løft som dette ansett for å representere forhold nær faregrensen for skade, spesielt da skadelidte i tillegg var nødt til å bøye ryggen under løftet for å sette vinduet ned. Hendelsen ble dermed godkjent som arbeidsulykke.

15.august 2005³⁸ avsa Gulating lagmannsrett dom der blant annet spørsmålet om løft av jernbjelke var å anse som arbeidsulykke. Skadelidte pådro seg rift i bicepsmuskel da han under arbeid med å rydde unna skrot på rigg offshore skulle, sammen med to andre, fjerne en jernbjelke fra et hengestillas under cellardekket og føre dette gjennom et hull i dekket og

³⁷ TRR-2002-04090

³⁸ LG-2003-3949

over i en container. Bjelkens vekt var estimert til å være 200 – 300 kg. Denne jobben ble vanligvis utført av riggere, men da det til tider ikke var slikt personell tilgjengelig ble skadelidte, som til vanlig arbeidet som rørlegger, satt til denne arbeidsgaven den aktuelle dagen.

Lagmannsretten bemerket at bjelkens vekt innebar at arbeidet med å løfte og bære bjelken påførte de tre involverte en belastning på mellom 70 og 100 kg hver. Retten vurderte videre at løftets tyngde ikke var å anse å ligge innenfor ordinært arbeid på arbeidsstedet for skadelidte. I henhold til forskrift til arbeidsmiljølovens bestemmer er enkeltløft over 25 kg ikke å anbefale. Retten anså dermed arbeidet med bjelken å påføre skadelidte, og for øvrig de andre involverte partene, en belastning på minst tre ganger høyeste forskriftsmessige belastning. Lagmannsretten fant dermed det overveiende sannsynlig at skadelidtes arbeid med bjelken og det tunge løftet dette medførte lå klart utenfor rammen for hans arbeid på riggen.

Hendelsen ble på bakgrunn av ovennevnte å anse som arbeidsulykke etter yrkesskedeforsikringsloven.

3.4 Forhold, momenter og avveiningsmarkører som vektlegges i praksis

3.4.1 Gjenstandens tyngde/uventet vekt

I kjennelse avsagt av Trygdretten 3.desember 1999³⁹ behandlet retten spørsmålet om en lærer hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke da hun sammen med en mannlig kollega skulle bære et tungt arkivskap. Løftet mått utføres i en bøyd stilling, og skadelidte pådro seg ryggmerter i forbindelse med nedsetting avskapet da hun hadde behov for en pause i forbindelse med å få skapet gjennom en døråpning.

Trygderetten bemerket at de savnet nærmere opplysninger i saken vedrørende skapets vekt og omfang, men fant å kunne legge til grunn at dens vekt medførte et relativt tungt løft selv

³⁹ TRR-1999-01512

om denne ble fordelt mellom to voksne mennesker. Skapets omfang innebar at de ikke uten videre fikk skapet gjennom døråpningen. Dette medførte igjen at skadelidte og kollegaen måtte bære i bøyd stilling gjennom døråpningen og at der måtte sette skapet ned fordi skadelidte ikke klarte å holde det mer. I forbindelse med nedsettingen pådro skadelidte seg ryggsmarter. Retten fant på bakgrunn av skapets antatte vekt og omfang, samt at deler av løftet og nedsettingen ble utført i bøyd stilling, under noe tvil, at hendelsen etter omstendighetene kunne anses for en ekstraordinær påkjenning eller belastning utenfor arbeidets vanlige ramme for en lærer. Hendelsen ble dermed ansett som arbeidsulykke etter ftrl § 13-3, annet ledd.

19.april 2002 avsa Borgarting lagmannsrett dom⁴⁰ der spørsmålet om en renholder ble utsatt for en arbeidsulykke da hun pådro seg ryggsmarter etter å ha løftet en sekk med returpapir.

Lagmannsretten bemerket at det i aktuelle sak her dreide seg om en helt vanlig arbeidsoperasjon for skadelidte. Sekken sto i et stativ med friksjonsfrie hjul, og hun måtte løfte denne noen cm fra underlaget for å få den ut av stativet. Den var klart tyngre enn det hun hadde regnet med. Spørsmålet retten dermed tok stilling til var om sekkens vekt i seg selv kunne anses som det uforutsigbare element. Etter rettens oppfatning lå løft av tunge sekker ikke utenfor arbeidets alminnelige ramme for en renholder. Skadelidte burde vært foreberedt på at sekker med avfallspapir kunne ha forskjellig vekt og dermed ta forholdsregler etter dette. Selv om disse sekkene vanligvis veide langt mindre, kunne det ikke anses som ekstraordinært at disse til tider kunne være svært tunge. Skadelidte var i tillegg gitt opplæring i arbeidet som renholder, herunder hvordan sekkene skulle håndteres.

På bakgrunn av ovennevnte fant retten at hendelsen falt utenfor definisjonen av arbeidsulykke i ftrl § 13-3, annet ledd.

⁴⁰ LB-2001-1935

3.4.2 Arbeid i ugunstige/forkjærte stillinger

Den 29.januar 2001⁴¹ avsa Agder lagmannsrett dom der spørsmålet var om en ufaglært snekker hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke da han under legging av gulv, innvendig paneling av vegger, samt tak pådro seg smerter i nakken. Disse smertene viste seg i ettertid skyldtes nakkeprolaps.

Lagmannsretten bemerket at hendelsen skadelidte var utsatt for ikke var å anse som en arbeidsulykke etter det markerte ulykkesmomentet. Skadelidte hadde arbeidet med å legge takpanel i to dager da smertene inntraff. Det forelå ingen fysiske gjenstander som var årsak til hans skader. Han hadde heller ikke falt eller vært utsatt for noe lignende som var årsak til hans smerter. Nakkeskaden oppsto mens skadelidte utførte arbeidet slik han hadde gjort i to dager. Det forelå videre ingen holdepunkter for at han i aktuelle sak var utsatt for noen belastning som lå utenfor rammen av normal areidsprestasjon.

Lagmannsretten bemerket også at hendelsen heller ikke kunne sies å være en ekstraordinær påkjenning eller belastning som kunne regnes som arbeidsulykke. For at slike hendelser skulle kunne karrakteriseres som arbeidsulykke måtte den konkrete tidsbegrensede påkjenning eller belastning være usedvanlig og i tillegg ligge utenfor rammen av det som skadelidte kunne eller burde kunne regne med i en normal arbeidsprestasjon.

Hendelsesforløpet måtte dermed ha ligget utenfor det som blir regnet for normalt i vedkommende arbeidsprestasjon som snekker. Han måtte således ha blitt utsatt for en påkjenning han ikke var forberedt på eller kunne unngå.

I aktuelle sak anså retten det som at det ikke forelå holdepunkter for å si at skadelidte hadde blitt utsatt for en ekstraordinær belastning. Takpanelet var tørket slik at det var vridd og

⁴¹ LA-2000-1365

dermed vanskelig å få sammen. Dette måtte imidlertid regnes som en vanlig og påregnelig del av et slikt tungt snekkerarbeid.

Lagmannsretten bemerket videre at påregnelighetskravet imidlertid kunne lempes der skadlite arbeidet i en vanskelig eller forkjørt stilling der arbeidet ble utført under forhold som lå nær fare- eller skadegrensen. Retten kunne ikke se at dette var tilfelle i aktuelle sak. Skadelidte sto på tidspunktet for hendelsen på en anordning som besto av to krakker med ett eller to bord lagt oppå. En slik arbeidssituasjon var å anse som en naturlig del av arbeidet når man legger takpanel, og kunne således ikke se at skadelidtes situasjon var spesielt vanskelig eller risikofylt.

Det at skadelidte var ufaglært kunne det videre ikke legges avgjørende vekt på. Han måtte derimot vurderes ut fra det arbeidet han utførte på tidspunktet for hendelsen.

På bakgrunn av ovennevnte fant Agder lagmannsrett at skadelidte ikke hadde vært utsatt for en arbeidsulykke i henhold til ftrl § 13-3, annet ledd.

25.juni 1970⁴² avsa Trygdretten, satt av syv medlemmer, kjennelse der skadelidte arbeidet med reising av lysstolper pådro seg ruptur i bicepsen da han under innrettingen av stolpen ble forhindret i å flytte bena.

Trygderetten anså skadelidte for å ha kommet i en vanskelig arbeidsstilling og dermed å ha blitt utsatt for en sterk og usedvanlig ytre påkjenning som han ikke var forberedt på. Dette ble ansett av retten til å ligge utenfor arbeidets alminnelige ramme, og godkjente hendelsen som arbeidsulykke.

Retten bemerket imidlertid at det ofte kunne være vanskelig å godtgjøre med tilstrekkelig sannsynlighet om en arbeidsoperasjon var blitt foretatt under så spesielle omstendigheter at

⁴² TRR-1968-00138

den kunne anses å ha medført en usedvanlig påkjenning eller belastning dersom det ikke i forbindelse med arbeidet var inntruffet en hendelse av mer markert karakter, så som at vedkommende falt, gled eller snublet. Slik retten forstod loven på bakgrunn av de gjengitte uttalelsene fra teori og praksis, forelå det ingen vilkår for at det kunne sies å foreligge en arbeidsulykke dersom det på annen måte ble påvist å foreligge en usedvanlig påkjenning utenfor arbeidets alminnelige ramme.

Denne kjennelsen er i ettertid blitt omtalt som ”Arbeidsulykke-kjennelsen”.

8.august 1996⁴³ behandlet Trygdretten spørsmålet om en hjemmehjelp hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke da hun under pussing av vindu pådro seg en kink i ryggen. Vinduet kilte seg fast, og i forbindelse med å få dette på plass fikk skadelidte smerter i ryggen.

Trygdretten anså hendelsen for å representere en ekstraordinær påkjenning eller belastning utenfor arbeidets vanlige ramme for skadelidte som hjemmehjelp. Retten vektla at skadelidte måtte sette seg ned på huk, og kom således i en vanskelig arbeidsstilling i det løftet skulle foretas. Da vinduet videre ikke lot seg rikke, ble løftet tyngre enn forventet, og dette medførte følgelig en plutselig og uventet ekstra belastning for skadelidtes rygg i den arbeidsstilling hun var i.

På bakgrunn av ovennevnte fant retten at hendelsen var av ulykkesmessig art.

14.november samme år som ovennevnte kjennelse⁴⁴ behandlet Trygdretten sak der en mekaniker hadde pådratt seg et brudd i ryggen under utskifting av en defekt titanpumpe sammen med en kollega. Det var trangt på stedet skadelidte arbeidet slik at han måtte løfte pumpen opp på en motor. For å få løftet pumpen på plass måtte han vri seg. Det var under denne vridningen han pådro seg skaden i ryggen. Åumåens vekt var opplyst til å være på ca 60 kg.

⁴³ TRR-1993-04067

⁴⁴ TRR-1993-03641

Trygderetten fant på bakgrunn av beskrivelsen av hendelsesforløpet, samt etter en samlet vurdering, at bruddet i ryggen hadde skjedd under forhold som tilsa at hendelsen måtte anses som en arbeidsulykke. Kjennelsen ble avsagt under noe tvil.

Det ble i tillegg til avgjørelsene fra 1996 nevnt ovenfor, avsagt ny kjennelse 12. desember samme år⁴⁵. Trygderetten behandlet der spørsmålet om en hjelpepleier hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke da hun pådro seg ryggmerter etter å ha løftet en senil pasient fra gulvet og tilbake i sengen gjentatte ganger. Pasienten var aggressiv og tok seg selv ut av sengen. Vedkommende ble da liggende på gulvet, og trengte bistand for å komme seg tilbake i sengen. I løpet av vekten skjedde dette fire ganger. Skadelidte løftet ham først alene, de øvrige gangene fikk hun bistand fra kolleger.

Trygdretten bemerket at skadelidte hadde arbeidet som hjelpepleier i flere år. Pasienten ble gitt beroligende medisiner som medførte at han ble tyngre å løfte. Retten anså løftene for å bli utført i en uheldig stilling da vedkommende måtte løftes fra gulvet og opp i sengen, og på bakgrunn av en totalvurdering anså retten hendelsen som en arbeidsulykke.

3.4.3 Nært faregrensen/risikofylte arbeidsforhold

Den 24. oktober 2006⁴⁶ avsa Gulating lagmannsrett dom vedrørende spørsmålet om en stillasarbeiders kneskade var å anse oppstått som følge av arbeidsulykke etter ysforsl § 11, første ledd litra a, jf ftrl § 13-3.

Skadelidte skadet kneet sitt i forbindelse med at han skulle bære to vel 3 meter lange aluminiumsspir på til sammen 20 kg på høyre skulder ned en leder på en flytende strekkstagplattform i forbindelse med bygging av stillas. Materialet ble hentet fra et annet dekk, der det først ble fraktet så langt det var mulig med tralle før det deretter måtte bæres gjennom en gang og ned en leder som begge var ca 1 meter brede. Mellom gangen og

⁴⁵ TRR-1993-02232

⁴⁶ LG-2004-66463

leideren var det en 90 graders vinkel, og skaden oppsto i det skadelidte satte venstre fot ned i det øverste trappetrinnet i lederen. Som følge av dette fikk skadelidte betydelige bruskskader på innsiden av kneet.

Lagmannsretten bemerket at spørsmålet i aktuelle sak var om skadelidte som følge av en vanskelig arbeidsstilling, eller av andre grunner, ble utsatt for en ekstraordinær belastning eller påkjenning under utførelsen av sitt arbeid den aktuelle dagen. Alternativt om skaden oppstod som følge av spesielt vanskelige eller risikofylte arbeidsforhold, eller eventuelt som følge av en kombinasjon av disse.

Slik retten så det var den arbeidsoperasjonen skadelidte utførte den aktuelle dagen, en svært krevende arbeidsoperasjon som innebar særlige risikomomenter. Både når det gjaldt forhold på arbeidsplassen og skaden vedkommende pådro seg ved å komme i ubalanse med påfølgende feiltråkk og vridning i kneet var ekstraordinær og gikk følgelig ut over det som var normalt i hans arbeid som stillasarbeider. Disse særlige risikomomentene, sammenholdt med den ekstraordinære belastningen, utgjorde etter rettens syn i seg selv tilstrekkelig ulykkesmoment. Hendelsen ble følgelig godkjent som yrkesskade.

3.4.4 Utenfor normale arbeidsoppgaver

1.februar 1996⁴⁷ behandlet Trygdretten spørsmålet om en kvinnelig lærer som pådro seg rygg smerter under flytting av kolli var å anse å ligge utenfor arbeidets normale arbeidsoppgaver. Aktuelle kolli hadde en vekt på 30-40 kg.

Trygderetten bemerket at skadelidte hadde blitt pålagt å delta i flytting til nye lokaler, noe som pågikk hele dagen og innebar løft og bæring av tunge kolli, som skadelidte for øvrig ikke kunne forutsettes å være vant til. På bakgrunn av dette fant retten at slikt pålegg medførte en risiko for belastninger som lå utenfor arbeidets alminnelige ramme, og hendelsen ble følgelig ansett som arbeidsulykke etter ftrl.

⁴⁷ TRR-1992-05444

9.februar 2007⁴⁸ avsa Trygderettens kjennelse der skadelidte, som arbeidet som administrerende direktør, pådro seg et hjerneinfarkt som følge av flytting av storkjøkken. Kjøkkenet ble demontert og båret ut av håndkraft og plassert på en kassebil med løftelem av skadelidte og en kolega.

Trygdretten la til grunn i sin vurdering at flyttingen var tungt arbeid, og at den representerte flere tunge enkeltløft. Flyttingen foregikk over et begrenset tidsrom, og at det skjedde under et visst tidspress. Dette da det stod snekkere klare til å påbegynnet ombygging av lokalene. Værforholdene den aktuelle dagen var minus 20 grader utendørs og pluss 15 grader innendørs. Skadelidte var videre administrerende direktør ved bedriften, og det var dermed følgelig kunne sies at flyttingen var å anse for usedvanlig i forhold til det arbeid som hans stilling medførte. På bakgrunn av ovennevnte fant Trygderetten, under noe tvil, at hendelsen var å anse som en arbeidsulykke under det avdempede ulykkesmomentet i ftrl § 13-3, annet ledd annet punktum.

Ovennevnte hendelse ble også meldt som yrkesskade til Gjensidige Forsikring. Selskapet avslo skadelidtes krav om yrkesskade, og skadelidtes tok dermed ut stevning mot selskapet. Denne saken ble behandlet av Oslo tingrett 24.mai 2007⁴⁹ der retten kom til at hendelsen ikke var å anse som arbeidsulykke under ysforsl § 11, første ledd litra a, jf ftrl § 13-3, annet ledd annet punktum. Retten la til grunn at hendelsen måtte sees i lys av normalen for det arbeid skadelidte utførte i situasjonen og som utløste skaden, og ikke i lys av hans stilling som administrerende direktør. Skadelidte har anket denne avgjørelsen, og behandling i Borgarting lagmannsrett er berammet til våren 2008.

⁴⁸ TRR-2006-03371

⁴⁹ TOSLO-2006-126061

3.4.5 Tids- og arbeidspress

Den 28.januar 2005⁵⁰ avsa Trygderetten kjennelse der spørsmålet var om 63 år gammel kvinnelig postfunksjonær hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke da hun skadet seg ved løft av en liten, men ufoholdsmessig tung pakke.

Under ankebehandlingen til Trygdretten påberopte skadelidte seg at hun på tidspunktet for hendelsen var blitt utsatt for ekstraordinære omstendigheter på arbeidsplassen som hadde medført at hun ikke hadde tatt nødvendige forholdsregler forut for løftet. Under den aktuelle perioden pågikk det en omorganisering- og nedbemanningsprosess i posten, og postkontoret sakdelidte arbeidet ved skulle slåes sammen med et annet som medførte at to personer ville bli oppsagt. Som følge av dette var de ansatte opptatt av å vise effektivitet og fleksibilitet i sitt arbeid, og det var videre et spent forhold mellom daværende poststyrer og de ansatte. Skadelidte skal ha opplevd presset fra ledelsen som en systematisk mobbing og trakassering, på grunnlag av dette følte hun seg presset til å oppvise en helt spesiell effektivitet og hurtighet. Den aktuelle dagen for hendelsen ventet de ansatte på en pakke som var purret etter flere ganger. Da pakken ankom satt skadelidte i skranken, og hun reiste seg straks for å behandle pakken hurtig. Pakken var liten, men veide 24 kg. På bakgrunn av de ovennevnte forhold, tok hun ikke de nødvendige forholdsregler knyttet til å kontrollere pakkens tyngde.

Trygdretten anså det å løfte pakker inngikk som en del av skadelidtes arbeidsoppgaver. Det var videre ikke anført at det var noe ved den fysiske løftestillingen eller tilretteleggingen som medførte noen usedvanlig påkjenning eller belastning. Retten la videre til grunn momenter fra ovennevnte avgjørelse under punkt 3.4.1 fra Borgarting lagmannsrett av 19.april 2002⁵¹ der lagmannsretten kom frem til at aktuelle skadelidte burde være forberedt på at sekkene med returpapir kunne ha forskjellig vekt. At pakker kunne ha forskjellig vekt kunne ikke anses som uvanlig, og det måtte forventes at man som kundebehandler i Posten

⁵⁰ TRR-2004-02427

⁵¹ LB-2001-1935, jf pkt 3.4.1

tok sine forhåndsregler i forhold til dette. Trygeretten kunne således ikke se at pakkens vekt alene medførte noen usedvanlig påkjenning eller belastning. Presset skadelidte følte under den aktuelle hendelsen var i stor grad et resultat av en generell modernisering i posten, samt krav fra kundene. Dette kunne etter rettens syn ikke anses som usedvanlig press. Retten kunne heller ikke se at det var anført noen uvanlig bevegelse under løftet. På bakgrunn av ovennevnte fant Trygdretten at det ikke forelå noen usedvanlig påkjenning eller belastning i forbindelse med hendelsen, og således inden arbeidsulykke etter ftrl § 13-3, annet ledd.

21.februar 2006⁵² avsa Eidsivating lagmannsrett dom der spørsmålet var om en kvinnelig postfunksjonær hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke da hun pådro seg et ryggprolaps under sortering av pakker.

Lagmannsretten anså sktuelle sak til å ligge i grenseland, og måtte dermed vurderes konkret. Skadelidte var i en spesiell situasjon da hun på grunn av andres fravær måtte påta seg en vakt hun ikke hadde hatt på lang tid. Det inngikk ikke i hennes arbeidsoppgaver på dette tidspunktet å ha ansvar for ankomstbehandlingen om morgenen. Hun måtte i tillegg arbeide alene i vel to timer, mens det vanligvis var to personer i halvannen time av denne tiden. Retten la til grunn at det ble en hektisk morgen for henne som var langt over det normale i hennes arbeidssituasjon. Det var langt flere pakker enn vanlig og ingen å dele denne jobben med. Skadelidte var redd for ikke å bli ferdig med alt som måtte gjøres til skranken skulle åpnes, og hadde dermed ikke tid til å ta de forholdsregler hun normalt ville tatt. Det var uventet at en pakke på ca 40*25*15 cm skulle veie 20 kg. ”Unnamanøveren” hun foretok seg da hun måtte vri seg til høyre og sette pakken i en annen hylle enn hun hadde ment, måtte dermed anses som en usedvanlig belastning i forhold til det som var normalt i hennes arbeid. Selve hendelsen var videre klart tidsbegrenset. På bakgrunn av ovennevnte, og den praksis som forelå på området, fant lagmannsretten at aktuelle hendelse måtte godtas som yrkesskade.

⁵² LE-2005-68189

3.4.6 Tvungne arbeidssituasjoner

23.mars 2001⁵³ behandlet Trygderetten spørsmålet om en bibliotekar hadde blitt utsatt usedvanlig belastning ved flytting av bibliotek. Skadelidte arbeidet som bibliotekar ved en høyskole, da hun under flytting av dette pådro seg akutte smerter i skulder, nakke og høyre arm. Smertene kom etter å ha løftet ca 200 kasser med bøker under nedpakkingen, for senere å ha løftet de samme kassene i forbindelse med å sette bøkene på plass i det nye biblioteket.

Etter Trygderettens vurdering var det naturlig for skadelidte å delta ved flyttingen av egen arbeidsplass, men det at hun ble alene om hele flyttingen var hun ikke forberedt på. Da hun var ansvarlig for driften av biblioteket, og at bøkene skulle være på plass til studiestart, følte hun seg dermed presset til å forestå nedpakking og løfting av bokkassene, samt ny utpakking på nytt sted. Skadelidte opplevde dermed situasjonen som tvungen. Retten anså videre arbeidet hun utførte den siste uken for å være av særlig betydning, da hun utførte uvanlige tunge arbeidsoperasjoner under tidspress som var konkret tidsbegrenset.

På bakgrunn av ovennevnte anså Trygderetten skadelidte for å ha blitt utsatt for en usedvanlig påkjenning og belastning utenfor rammen for det normale arbeidet som bibliotekar.

Trygderetten behandlet 31.januar 2003⁵⁴ spørsmålet om en 45 år gammel betongarbeider hadde pådratt seg en yrkesskade da han, sammen med en kollega, skulle løfte/bikke en betongring opp på høykant. Vekten var anslått til ca 300 kg. Normalt ble dette arbeidet utført med kran, men da denne var opptatt og de hadde fått beskjed om at det hastet, forsøkte de å løfte ringen med håndkraft. Dette greide de ikke, og løftet måtte avbrytes. På vei ned igjen mom betongringen fort, og medlemmet fikk et rykk i skulderen.

⁵³ TRR-2001-00532

⁵⁴ TRR-2002-00270

Trygderetten bemerket under behandlingen at ved løft av svært tunge gjenstander, ble det i praksis stilt relativt små krav til ulykkesmomentet for at en hendelse kunne godkjennes som yrkesskade. Retten la til grunn at det var uvesentlig om hendelsen var å anse skjedd på grunn av en plutselig eller uventet ytre hending, eller om at hendelsen var å anse som en konkret tidsbegrenset ytre hendelse som medførte en usedvanlig påkjenning. Under enhver omstendighet skjedde skaden etter at skadelidte og hans kollega hadde måttet konstantere at de ikke maktet å fullføre det planlagte oppdraget. De hadde på dette tidspunktet ingen mulighet for å trekke seg ut av situasjonen. Da betongringen kom ned igjen, var de således i en situasjon hvor de var tvunget til å ta i mot sin egen kraft, selv om betongringen hadde vist seg å være for tung til å bli håndtert manuelt.

På bakgrunn av ovennevnte kom Trygderetten til at hendelsen måtte godkjennes som en arbeidsulykke i henhold til ftrl § 13-3, annet ledd.

En kjennelse fra Trygderetten som også går under momentet tvungen arbeidssituasjon er kjennelse av 8.november 2002⁵⁵ som er vist til under punkt 3.3.2 Løft av pasienter. Pasienten fikk i dette tilfellet et epileptisk anfall under løftet som gjorde at skadelidte var å anse for å være i en tvangssituasjon da løftet ble foretatt. På bakgrunn av blant annet dette godkjente Trygderetten hendelsen som en yrkesskade. Se for øvrig ovennevnte punkt for ytterligere redegjørelse av kjennelsen.

I kjennelse av 14.oktober 2005⁵⁶ behandlet Trygderetten spørsmålet om en støperiarbeider hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke da han prøvde å løfte vekk en truck som veide nærmere ett tonn da denne hadde kjørt seg fast nær en smelteovn og holdt på å ta fyr. Dette skjedde under nattskiftet, og skadelidte var alene på dette tidspunktet. Det fremkom under behandlingen til Trygderetten at dette hadde skjedd tidligere, men at skadelidte hadde da hatt flere til å hjelpe seg for å få flyttet trucken.

⁵⁵ TRR-2002-01439

⁵⁶ TRR-2005-01698

Trygderetten anså det forståelig at skadelidte i ren panikk forsøkte å flytte trucken selv, og at hendelsen dermed medførte en påkjenning eller belastning for ham. Retten kunne ikke se at dette var en normal situasjon i skadelidtes arbeide, det var videre naturlig at han, i en ren panikksituasjon, gjøre et forsøk på å flytte trucken alene.

Aktuelle sak hadde flere likhetstrekk med andre saker der en arbeidstaker hadde kommet i en presset situasjon ut over det som var ansett som normalt i vedkommende arbeid, og ble skadet ved løft av en tung gjenstand eller lignende usedvanlig kroppsbelastning.

Et forsøk på manuelt å flytte en så tung gjenstand som en truck over ett tonn, i en panikksituasjon, tilsa etter Trygderettens syn en ganske stor risiko for skade. På bakgrunn av dette kom retten fram til at hendelsen var å anse som en arbeidsulykke i henhold til ftrl § 13-3, annet ledd.

Den 4.august 2006⁵⁷ avsa Trygderetten kjennelse der spørsmålet var om to hendelser som hadde inntrådt på arbeidsplassen var å anse som yrkesskade. Den første skaden oppsto i forbindelse med løft av en ammunisjonskasse, mens den andre skaden oppsto under et basketak med en arrestant. Begge hendelsene medførte ryggmerter. Skadelidte arbeidet som politimann, og var på hendelsestidspunktet skiftleder, våpenansvarlig på politistasjonen, samt arbeidet i arresten.

Når det gjaldt løftet av ammunisjonskassen, pådro skadelidte seg ryggmerter da han skulle sette denne inn i bagasjerommet på en personbil. Kassens vekt ble antatt til å være ca 50 kg.

Basketaket med arrestanten skjedde da vedkommende prøvde å ta livet sitt, og skadelidte, sammen med en kollega, skulle prøve å forhindre dette. Arrestanten hadde knyttet buksene

⁵⁷ TRR-2006-00485

sine rundt halsen, og slo seg vrang da de skulle fjerne denne. Som følge av dette måtte skadelidte og hans kollega benytte fysisk mak for å få kontroll over arrestanten.

Trygdretten bemerket når det gjaldt løftet av ammunisjonskassen på bakgrunn av tidligere praksis at ikke ethvert avvik fra normalt arbeid var å anse tilstrekkelig for at vilkårene i ftrl § 13-3, annet ledd annet punktum ble oppfylt. I tillegg til å konstantere at påkjenningen eller belastningen lå utenfor normale arbeidsoppgaver, må det foreligge noe ekstraordinært som gjør at man kan konstantere en hendelse som gir særskilt belastning eller påkjenning.

Trygdretten kunne ikke se at det forelå en slik hendelse i skadelidtes tilfelle når det gjaldt løftet av ammunisjonskassen. Selv om han ikke løftet slike kasser mer enn 1-2 ganger i året, fant retten således ikke at dette lå utenfor hans normale arbeid på en slik måte at løftet representerte en ytre hendelse eller medførte en påkjenning eller belastning som var usedvanlig i forhold til det som var normalt i hans arbeid som politimann. På bakgrunn av dette ble løftet av ammunisjonskassen ikke godkjent som yrkesskade.

Når det gjaldt basketaket med arrestanten bemerket Trygderetten at selv om det å jobbe som politi i arresten innebar en betydelig risiko for skade sammenlignet med andre yrkesgrupper, var det etter rettens oppfatning at ikke enhver hendelse som skjedde i arbeid falt utenfor arbeidsulykkebegrepet. Spørsmålet det dermed måtte tas stilling til var hva som ble ansett som normal yrkesutøvelse, samt uventet eller usedvanlig i vedkommendes yrke. I aktuelle sak var det av stor betydning hva skadelidte kunne forvente i den aktuelle situasjonen.

Trygdretten anså hendelsen for å ha inntrådt plutselig eller uventet i skadelidtes arbeidssituasjon. Arrestanten lå stille på gulvet i cellen med buksen knyttet rundt halsen, og dette krevde en rask reaksjon fra skadelidte. Han hadde dermed ikke tid til å områ seg eller tenke hvordan han skulle gripe an situasjonen for å unngå å bli skadet. Det at arrestanten plutselig slo seg vrang måtte etter rettens syn betraktes som særlig uventet når man finner en person liggende rolig og blå/rød i ansiktet. Retten oppfattet situasjonen med

håndgemeng og flukt som dramatisk, og hvor det var sannsynliggjort at ulykkesmomentet var tilstede.

På bakgrunn av ovennevnte, fant Trygderetten å kunne hendelsen i arresten som arbeidsulykke etter ftrl § 13-3, annet ledd.

3.4.7 Særlig ung og uerfaren

16.november 2001⁵⁸ behandlet Trygderetten spørsmålet om en 30 år gammel kvinnelig lærling ved hjemmesykepleien hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke da hun sammen med en kollega skulle løfte/forflytte en 90 kg tung pasient fra lenestol og over i rullestol. Under denne arbeidsoperasjonen pådro skadelidte seg smerter i rygg og hofter. Pasienten pleide vanligvis å hjelpe noe til ved å støtte seg på armene, men denne aktuelle dagen gjorde han det ikke.

Trygderetten bemerket at yrket som omsorgsarbeider ved hjemmesykepleien er et fysisk krevende arbeid, og normalt vil innebære en del løfting. Generelt hadde Trygderettens praksis for løfteskader som yrkesskade vært restriktiv, men godkjennelsespraksissen var mer liberal dersom arbeidssituasjonen var å anse av en slik art at selv små avvik fra den normale arbeidsrutinen lett kunne medføre skade. Dette ville blant annet gjelde ved løft av hjelpeløse personer, samt løft i vanskelig og forkjærte stillinger.

Retten kom til at påkjenningen skadelidte hadde vært utsatt for ved løftet skyldtes en plutselig eller uventet ytre hendelse da hun var i en opplæringsperiode og ikke hadde fått opplæring i løfteteknikk. Hennes usikkerhet med hensyn til egenplassering i forbindelse med løftet underbygget dette. Retten la videre avgjørende vekt på at pasienten ikke bidro noe under løftet, slik han normalt gjorde. Ekstrapåkjenningen dette medførte måtte dermed sies å ha vært plutselig eller uventet, og ikke en del av den vanlige arbeidsrutinen. I tillegg

⁵⁸ TRR-2001-04332

ble løftet utført på et fysisk trangt sted der kun to, mot da vanligvis tre eller fire personer, kunne delta ved løftet. Løftet var videre teknisk komplisert idet det innebar en vridning.

På bakgrunn av ovennevnte, anså retten det for sannsynliggjort at løftet ble foretatt i en utsatt arbeidsposisjon der selv et lite avvik fra arbeidsrutinen kunne medføre skade.

Hendelsen ble følgelig godkjent som yrkesskade etter ftrl § 13-3, annet ledd.

3.4.8 Skadens art

28.juli 2006⁵⁹ behandlet Trygderetten spørsmålet om en 47 år gammel postfunksjonær hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke da han pådro seg prolaps i ryggen etter å ha løftet en 18-20 kg tung pakke. Skadelidte arbeidet på tispunktet alene med å tømme containere med pakkepost, for så å registrere disse før de ble lagt i hyller. Han var på tidspunktet under et visst tidspress for å bli ferdig til postkontoret skulle åpne.

Trygderetten bemerket at det å løfte pakker inngikk som en del av hans arbeidsoppgaver. Det var ikke anført at det var noe ved den fysiske løftestillingen eller tilretteleggingen som medførte noen usedvanlig påkjenning eller belastning. Det forelå videre ingen opplysninger om at han sto på et ustødig underlag, falt, snublet eller på annen måte mistet fotfestet. Han måtte heller ikke bruke ekstra mye krefter for å løfte pakken, da verken han eller denne satt fast. Selv om pakkens tyngde ikke var merket, anså retten at den vektmessig lå innenfor hva skadelidte kunne ha forventet i forhold til hva en pakkepost kunne veie.

Skadens art i form av prolaps kunne etter Trygderettens syn ikke være tilstrekkelig til å anse at det forelå en ulykke. I denne forbindelse viste retten til en omfattende praksis der løft ikke hadde blitt godkjent som yrkesskade. Blant denne praksisen var blant annet Frostating lagmannsretts dom der en trygdefunksjonær pådro seg ryggskade ved løft av skrivebord, jf dom av 13.desember 1999⁶⁰. Denne avgjørelsen ble for øvrig vist til av Trygderetten under kjennelse av 28.april 2006⁶¹.

⁵⁹ TRR-2005-04100

⁶⁰ LF-1999-464

På bakgrunn av ovennevnte fant Trygderetten at skadelidtes ryggsprolaps også kunne oppstå uten en hendelse som falt inn under ulykkesbegrepet i ftrl § 13-3, og gofkjente følgelig hendelsen ikke som yrkesskade.

I kjennelse av 16.juli 1998⁶² pådro en jordbruksavløser seg avvrivning av bicepssene da han skulle løfte et rør. Løftet ble foretatt med utstrakte armer, og rørets tyngde var anslått til 10-15 kg. Skaden skjedde mens han holdt røret i hånden og fikk en uheldig strekk/vridning.

Trygderetten bemerket at skaden oppsto uten forvarsel under utføring av manuelt arbeid, og at det ved medisinske undersøkelser ikke var funnet noen faktorer som tilsa at skadelidte skulle være disponert for denne typen skade. I en slik situasjon fant retten at skadens art måtte legges avgjørende vekt på, da denne i seg selv gav sterke indikasjoner på at det hadde foreligget en belastning som i hvilket som helst yrke ville ligge utenfor en vanlig arbeidsprestasjon. Skadelidte måtte på bakgrunn av dette sies å ha vært utsatt for en ekstraordinær og usedvanlig belastning under utføringen av den aktuelle arbeidsoperasjonen, og hendelsen ble følgelig godkjent som yrkesskade etter ftrl 1966 § 11-4, første ledd.

8.april 2005⁶³ avsa Trygderetten kjennelse der spørsmålet var om en hjemmesykepleier hadde blitt utsatt for en arbeidsulykke da hun skulle løfte en pasient opp i en stol. Pasienten var tung, og ved løftet pådro skadelidte seg en vridning i kneet. Normalt ble det benyttet hjelpemiddel til slike løft i form av heis, men dette var ikke tilgjengelig denne aktuelle dagen.

⁶¹ TRR-2006-00453, jf pkt 3.2.2

⁶² TRR-1997-00428

⁶³ TRR-2004-03640

Trygderetten la til grunn i sin avgjørelse at skadelidte forut for hendelsen hadde hatt et frisk kne, og fant det dermed urimelig at krefter som var i stand til å ødelegge et frisk kne ikke skulle kunne oppfattes som en usedvanlig belastning i forhold til det som var normalt i skadelidtes arbeid som hjemmesykepleier. Retten la også vekt på skadelidtes beskrivelse av hendelsesforløpet, og anså dermed at hun ikke hadde hatt kontroll over situasjonen og ble dermed påført et alvorlig traume. Pasienten var svært tung, og det var under løftet behov for hjelpemiddel for å få dette utført, men at dette ikke var tilgjengelig.

På bakgrunn av ovennevnte kom Trygderetten til at hendelsen måtte anses å foreligge en arbeidsulykke i henhold til ftrl § 13-3, annet ledd.

Eidsivating lagmannsrett avsa 28.april 2006⁶⁴ dom der spørsmålet var om en håndskade etter bruk av tang for å klippe over kjetting var å anse som forårsaket av en arbeidsulykke. Skadelidte hadde foretatt flere klipp i den første kjettingen, skaden oppsto da han skulle foreta det første klippet i den andre kjettingen.

Lagmannsretten bemerket at det særegne med skadelidtes situasjon var at det trengtes mer kraft enn ventet for å klippe kjettingen. Det var dermed uventet at den ekstra kraften skadelidte la i grepet rundt tangen førte til at bånd og/eller sener inne i hånden plutselig løsnet fra sine fester i knoklene. Meningen var at denne kraften skulle få tangen til å klippe over kjettingen. Rent faktisk oppstod skaden uventet som følge av en konkret og tidsbegrenset påkjenning på skadelidtes kropp, og påkjenningen måtte dermed sies å ha vært ekstraordinær som følge av selve hendelsesforløpet.

På bakgrunn av ovennevnte anså retten at det forhold at påkjenningen i skadelidtes tilfelle besto i en villet, og forsåvid kontrollert muskelantrengelse fra hans side, ikke var til hinder for å anse kravet til ulykkesmoment for oppfylt. Det var riktignok språklig sett unaturlig å si at skaden skyldtes en ytre hendelse, men at dette punktet var blitt svekket av ”Skygge-

⁶⁴ LE-2005-150043

kjennelsen”⁶⁵. Videre var formålet til lovens krav om ulykkesmoment først og fremst for å hindre at mer diffuse plager og skader som følge av belastning over tid skulle gi grunnlag for ekstra ytelser. Når kravet til ulykkesmoment ble forstått i lys av dette formålet, anså lagmannsretten dette kravet for oppfylt i aktuelle sak. Hendelsen ble følgelig godkjent som yrkesskade etter ftrl § 13.3, annet ledd.

Denne dommen er i ettertid blitt omtalt som ”knipetang-dommen”.

3.5 Palle-kjennelsen

Høyesterett avsa den 6.juni 2007 kjennelse⁶⁶ der det avdempede arbeidsulykket ble behandlet, jf ftrl §13-3, annet ledd annet punktum, jf yforsl § 11, første ledd litra a.

Saken gjaldt en pakkerimedarbeider ved osteavdelingen i et meieri som fikk ryggsmarter i forbindelse med bortrydding av 7-8 Europaller à 23-25 kg. Dette var et arbeid som normalt som ble utført av lagermedarbeidere, men på kveldsskiftet måtte dette utføres av pakkerimedarbeiderne. Skadelidte arbeidet den aktuelle dagen for hendelsen under kveldsskiftet.

I Gulating lagmannsrett kom retten til at arbeidsoperasjonen medførte en påkjenning som måtte anses som en arbeidsulykke i loven, til forskjell fra tingretten som gav forsikringsselskapet medhold.

Etter Høyesteretts syn gjelder bestemmelsen ved blant annet løft av spesielt tunge gjenstander, løft av gjenstander med uventet vekt, løft utenfor arbeidstakerens vanlige arbeidsoppgaver, i en vanskelig arbeidsstilling eller under andre ugunstige omstendigheter for at løftet skal kunne anses omfattet av bestemmelsen.

⁶⁵ Jf RT2005 s 1757, jf pkt 3.1

⁶⁶ Rt 2007 s 882

På bakgrunn av opplysninger i den aktuelle saken, kom Høyesterett til at borttrydding og stabling av paller inngikk som en del av en pakkerimedarbeiders normale arbeidsoppgaver. Det forelå dermed ikke noe ekstraordinært i at skadelidte påtok seg å utføre denne arbeidsoppgaven. Retten kunne videre ikke se at pallene var så tunge at vekten i seg selv var avgjørende. Denne var derimot velkjent hos skadelidte og stablingen foregikk under normale arbeidsforhold. Det at all stablingen foregikk etter avsluttet skift istedenfor suksessivt, fant retten at ikke var tilstrekkelig til å anse forholdet som arbeidsulykke. Høyesterett slo følgelig fast at lagmannsretten hadde avsagt dom på en uriktig anvendelse av det avdempede arbeidsulykkebegrepet jf ftrl § 13-3, annet ledd annet punktum, jf yforsl § 11, første ledd litra a.

Verken tingretten eller lagmannsretten hadde tatt stilling til en anførsel fra skadelidte om at hun skled under stablingen, og at hendelsen dermed måtte gå inn under det markerte ulykkesmomentet, jf ftrl § 13-3, annet ledd første punktum. Saken ble dermed hjemvist til fortsatt behandling ved lagmannsretten. Kjennelsen ble avsagt enstemmig.

3.6 Oppsummering

På bakgrunn av ovennevnte gjennomgang av praksis er det ikke tilstrekkelig at skadelidte har blitt utsatt for en påkjenning for at denne skal kunne anses som en arbeidsulykke etter ftrl § 13-3, annet ledd annet punktum. Det kreves at skadelidte må ha vært utsatt for en påkjenning vedkommende ikke var forberedt på. Det må med andre ord være noe som griper inn i situasjonen, og bringer denne ute av kontroll, slik at skadelidte mister herredømmet.

Praksis i forbindelse med løfteskader har de siste årene blitt mer liberalisert. Dette gjelder spesielt ved løft av hjelpeløse og urolige personer. Det skiller videre mellom løft av personer og løft av ting. Når det gjelder løft av ting, stilles det krav til gjenstandens vekt, om denne er forventet eller ikke, samt om denne ligger innenfor vedkommendes normale arbeidsoppgaver. Hendelsen kan likevel falle innenfor begrepet dersom løftet blir foretatt i en vanskelig arbeidsstilling eller under andre ugunstige omstendigheter. Som eksempel på

andre ugunstige omstendigheter er sterkt tids- eller arbeidspress, tvungne arbeidssituasjoner, samt skadelidtes alder og erfaring på området.

4 Grensen mot belastningslidelser

I ftrl §13-3 tredje ledd er det presisert at belastningslidelser som over tid har utviklet seg i muskel- og skjelettsystemet ikke regnes som yrkesskade. Denne presiseringen er likeledes gjort i forarbeidene til ysforsl § 11, jf Ot.prp. nr .44 (1988-89) s 89. Det ble i Rt 2004, s 261 uttalt av Høyesterett at det typiske ved belastningslidelser er det skjer en utvikling over tid, og at det foreligger ”et belastende element som gir en kumulativ virkning på kroppen”⁶⁷. De alminnelig utbredte belastninglidelsene i for eksempel rygg, nakke og skuldre godkjennes således ikke som yrkesskade.

Spørsmålet er dermed om presiseringen er å anse for unødvendig da ulykkesbegrepet i seg selv tilsier avgrensning mot belastninglidelser. Den er derimot tatt med av informasjonshensyn, jf NOU 1990:20, s 581.

Det har vært vurdert flere ganger om yrkesskadedekningen bør utvides til å omfatte belastningslidelser, jf bl.a. innstilling av 22.november 1999 fra arbeidsgruppe nedsatt av Sosial- og Helsedepartementet. Slik utvidelse er hitill ikke gjort gjeldende.

Dersom belastningslidelsen derimot er oppstått som følge av utvist uaktsomhet fra arbeidsgiver, eller av noen som er i arbeidsgivers tjeneste⁶⁸, kan det likevel oppstå erstatningsansvar for arbeidsgiver på skyldgrunnlag. Avgrensningen av yrkesskadebegrepet i ftrl og ysforsl utgjør ingen begrensning i søksmålsadgangen i denne relasjonen. Denne situasjonen vil mest nærliggende kunne oppstå hvis arbeidsgiveren ikke følger arbeidsmiljølovens bestemmelser om innretning av arbeidsforholdene, eller neglisjerer pålegg fra Arbeidstilsynet. Det kan også i spesielle tilfeller tenkes ansvar på ulovfestet

⁶⁷ jf domspremiss 47, Rt 2004 s 261

⁶⁸ Jf bestemmelsene om arbeidsgiveransvaret i skl § 2-1

objektivt grunnlag for belastningslideler, med andre ord uten hensyn til om arbeidsguvern har utvist skyld.

5 Dansk rett

Dansk rett er på mange måter lik den norske når det gjelder deknignen ved yrkesskade – skadelidte kan her også ha rett til økonomisk kompensasjon fra flere hold. Dette være de generelle stønadene fra sosialforsikringen og de alminnelige sosiale ytelsene som er ment å kompensere en del av skadelidtes tap. I tillegg foreligger det også en obligatorisk yrkesskadeforsikring.

Den 27.mai 2003⁶⁹ ble det derimot vedtatt en ny arbeidsskadereform i Danmark. Denne loven trådte i kraft 1.januar 2004. Lovens hovedformål er å redusere saksbehandlingstiden, samtidig at den ble mer oversiktelig og forståelig for skadelidte. Dette innebærer at Arbejdsskaestyrelsen treffer én samlet avgjørelse om erstatning i den enkelte sak, til forskjell fra tidligere der det ble truffet tre separate avgjørelser i form av godkjenning av yrkesskaden/yrkessykdommen, menerstatning og eventuell erstatning for tap av ervervsevnen. I tillegg ble personkretsen for dekningen utvidet til også å gjelde selvstendig næringsdrivende og medarbeidernes ektefeller for adgang til å tegne arbeidsskadeforsikring.

Den mest radikale forandringen som ble gjort var derimot å utvide ulykkesbegrepet. Det ble innført en ny og felles ulykkesbegrep i lovens § 6, første ledd med ordlyden *”Ved en ulykke forstås etter denne lov en personskaade forårsaget af en hændelse eller påvirkning, der sker plutseligt eller inden 5 dage.”*

Denne endringen innebærer at uansett om en skade er forventet eller sedvanlig, vil den bli godkjent som yrkesskade. Det nye ulykkesbegrepet innbefatter også plutselige løfteskader og kortvarig skadelig påvirkning.

⁶⁹ Lovforslag nr L 216

Det stilles fortsatt krav til årsakssammenheng mellom arbeidsulykken og skadefølgen.

Etter praksis vil det ved skader som kan oppstå uten kjent ytre årsak, stilles krav til at hendelsen eller påvirkningen anses egnet til å forårsake skaden. I dette ligger at det må være en biologisk naturlig og logisk forklaring på at skaden oppsto som følge av en hendelse eller påvirkning på arbeidsplassen.

6 Konklusjon

Hva som således ligger i begrepet ”arbeidsulykke” er stadig under utvikling. På den ene siden har du det markerte ulykkesmomentet som krever en plutselig eller ytre påkjønning, mens på den andre siden har du det avdempede ulykkesmomentet. Det er det sistnevnte momentet som har vært gjenstand for stadig utvikling de siste årene.

Utgangspunktet for dette momentet kom i ”Arbeidsulykke-kjennelsen”, jf punkt 3.4.2 – ”Arbeid i ugunstige/forkjærte stillinger”, der det avdempede ulykkesmoment ble drøftet bredt.

Opp gjennom årene har momentet stadig blitt utvidet til å gå mer og mer i favør av skadelidte. Som illustrasjon på dette nevnes blant annet ”Skygge-kjennelsen”, der Høyesterett kom til at kravet om et ytre moment burde nedjusteres dersom skadelidte befant seg i en vanskelig arbeidsstilling, og at denne stillingen i seg selv kunne anses som et tilstrekkelig ulykkesmoment. I ”Palle-kjennelsen” la Høyesterett til grunn momentene i ”Skygge-kjennelsen”, samt momentene i Rikstrygdeverkets rundskriv til ftrl § 13-3 vedrørende løfteskader, jf punkt 3.4.

Dagens ordning med to separate behandlinger når det gjelder spørsmål om yrkesskader, innebærer at en del hendelser blir godkjent av trygden, men ikke av forsikringselskapene.

Som illustrasjon på dette nevnes Trygderettens avgjørelse av 9.februar 2007⁷⁰, under punkt 3.4.4, der en direktør pådro seg hjerneinfarkt etter å ha demontert og båret ut en kjøkkeninnredning. Hendelsen ble godkjent av Trygderetten som yrkesskade, men ikke av forsikringsselskapet. Skadelidte stevnet dermed selskapet, men fikk ikke medhold i Oslo tingrett⁷¹. Saken er berammet til behandling i Borgarting lagmannsrett våren 2008.

På bakgrunn av høringen høsten 2007 vedrørende spørsmålet om å samle dagens ordning til én yrkesskadeordning, fant Arbeids- og Inkluderingsdepartementet at det var grunnlag for å arbeide videre med forslaget⁷². Regjeringen vil dermed nedsette en gruppe som skal arbeide videre med å utdype forslaget til ny arbeidskadeordning, og tar sikte på å sende dette på ny høring høsten 2008. Fremleggelse for Stortinget vil dermed ikke skje før våren 2009, og tidligste dato for iverksettelse vil med all sannsynlighet bli 1.januar 2011.

⁷⁰ TRR-2006-03371, jf pkt 3.4.4

⁷¹ TOSLO-2006-126061, jf pkt 3.4.4

⁷² Pressemelding nr 133 av 8.november 2007

7 Litteraturliste

Juridisk litteratur;

Andreas Arntzen

”Yrkesskadeforsikring – lovkommentarer og dokumentsamling”

Advokatfirmaet Arntzen de Besche av juni 2001

Asbjørn Kjørstad

”Folketrygdeloven med kommentarer”

Gyldendal Forlag 2007, 2.opplag 2007

Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch

”Yrkesskade – forsikring og trygd”

Cappelens Forlag 2003, 2.opplag 2007

Ole-Erik Øie

”Trygderetten og dens rettsanvendelse”

Universitetsforlaget 1994

Lovhenvising;

Lov om folketrygd av 17.juni 1966 nr 12

§ 11-4

Lov om skadeerstatning av 13.juni 1969 nr 26

§ 2-1

Kapittel 3

Lov om yrkesskadeforsikring av 16.juni 1989 nr 65

§ 2

§ 3

§ 10

§ 11

§ 13

Norsk Lovkommentar

Lov om folketrygd av 28.februar 1997 nr 19

§ 13-3

§ 13-4

§ 13-6

Norsk Lovkommentar

Forarbeider;

Ot.prp nr 44 (1988-89)

NOU 1976:16

NOU 1988:6

NOU 1990:20

NOU 2004:3

Innstilling av 22.november 1999

Dansk rett;

Lovforslag nr L216

Rundskriv;

Rikstrygdeverkets rundskriv til ftrl § 13-3

Domsregister;

Høyesterett

Rt 2000 s 220

Rt 2000 s 1028

Rt 2004 s 261

Rt 2005 s 1757

Rt 2007 s 882

Underretter

LG-1998-01465

LF-1999-00464

LA-2000-1365

LB-2001-1935

LH-2002-911

LG-2003-3949

LG-2004-66463

LF-2004-85536

LE-2005-68189

LE-2005-150043

LG-2005-168779

Tingretter

TOSLO-2006-126061

Trygderetten

68/138

71/01090

TRR-1990-01225

TRR-1992-05444

TRR-1993-02232

TRR-1993-03244
TRR-1993-03641
TRR-1993-04067
TRR-1997-03067
TRR-1997-00428
TRR-1999-01512
TRR-2001-00550
TRR-2001-04332
TRR-2002-00270
TRR-2002-01439
TRR-2002-04090
TRR-2003-03768
TRR-2003-03950
TRR-2003-04899
TRR-2004-00904
TRR-2004-00971
TRR-2004-02910
TRR-2004-02427
TRR-2004-03272
TRR-2004-03640
TRR-2004-05139
TRR-2005-00402
TRR-2005-00976
TRR-2005-01698
TRR-2005-01979
TRR-2005-04100
TRR-2006-0453
TRR-2006-00280
TRR-2006-03371
TRR-2006-00485

